

M.O.

JANUARI 1983
2e jrg., nummer 7
verschijnt tenminste
achtmaal per jaar

thema

mededelingen opbouwwerk

in dit nummer

samenwerkende bewonersorganisaties in de stadsvernieuwing -2-

Deel twee van een thema-nummer over samenwerkende bewonersorganisaties in de stadsvernieuwing. Ditmaal bijdragen van drie steden (Den Haag, Groningen en Delft), twee provincies (Limburg en Platteland) bijeen één regio (Weststellingwerf). De problemen op het wingsgebieden.

Aan een aantal bewonersoverleggen vroegen wij om te reageren op de antwoorden op vragen die wij in voorgaande nummers van M.O. voorlegden aan een drietal kamerleden. Reacties van het OBASA, SLB en SOS.

In dit nummer ook aandacht voor de positie van minderheden in de stadsvernieuwing, voor een woonlastenmanifestatie in Hengelo en voor de ondersteuning die het LOS biedt.

Tenslotte een overzicht van literatuur en publicaties.

OBASA

SOS

sam.
limbu.
bewone
stedelijk
overleg
stads-
vernieuwing

SLB.

TEN GELEIDE	3
DEN HAAG:	
Plaats moet dagelijks opnieuw bevochten	4
GRONINGEN:	
Het behang vertoont gebreken	8
DELFT:	
Stimulans voor bewonersgroepen	9
REAKTIES:	
reacties op antwoorden politici	11
MANIFESTATIE:	
Boos- manifestatie te Hengelo	16
LIMBURG:	
SLB wil provinciaal net van deskundigen en vrijwilligers	17
WESTSTELLINGWERF:	
Samenwerkingsverband fungeert als buffer	25
DRENTHE:	
Idyllisch beeld van platteland doorbreken	31
MINDERHEDEN:	
Etnische minderheden en stadsvernieuwing	33
ONDERSTEUNING:	
De onmisbare Lossteun	35
LITERATUUR:	37
PUBLIKATIES:	41

VERLAGING VAN DE WOONLASTEN STAAT WEDEROM CENTRAAL

Voor u ligt het tweede deel van een themanummer van Mededelingen Opbouwwerk over stadsvernieuwing.

Naast bijdragen van enkele stedelijke en provinciale overleggen, zijn in dit nummer de reacties opgenomen van OBASA, SLB en SOS op de antwoorden die drs. Wilfried De Pree (PvdA), Pol de Beer (VVD) en oud-minister Erwin Nypels (D'66) gaven op door M.O. aan hen voorgelegde vragen.

Ook in deze reacties staat de betaalbaarheid van het wonen wederom centraal. Als daar niets aan gedaan wordt, stagneert de stadsvernieuwing. Inmiddels is op 1 december jl. de landelijke manifestatie over woonlasten gehouden, waar CDA- en VVD-vertegenwoordigers vast bleven houden aan de plannen uit het regeerakkoord.

Enkele plannen zijn al daadwerkelijk ingevoerd: verlaging van de huursubsidie, doorvoeren van de huurharmonisatie, een huurverhoging voor 1983 van 5%, verhoging van de aanvangshuren, enz. Daar tegenover staan drastische kortingen voor met name de minima, terwijl de hogere inkomensgroepen kunnen profiteren van een volledige aftrek van hypotheek-rente.

Met de energiepolitiek is het al niet veel anders: de gasprijs wordt bepaald door politiek budgettaire factoren. Energiebeleid, inkomensbeleid, huisvestingsbeleid staan los van elkaar, maar zoals het OBASA terecht stelt: de verhoging van de gasprijs is in feite een indirecte belasting die met name de lagere inkomensgroepen treft.

De samenstellers van dit themanummer willen proberen om binnenkort een debat te organiseren tussen een aantal stedelijke bewonersorganisaties en de politici die de vragen hebben beantwoord.

Konkrete voorstellen volgen in een komend nummer van M.O.

*De samenstellers,
Den Haag, januari 1983*

*kontaktadres:
Bart Lammers,
Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354*

PLAATS MOET DAGELIJKS OPNIEUW BEVOCHTEN

Het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing in Den Haag is niet opgericht, maar ontstaan. Ontstaan vanuit een initiatief van de "AKTIEGROEP HET VERGETEN DORP" die in de zomer van 1976 een brief rondstuurde aan de andere actiegroepen en bewonersorganisaties in onze stad, met daarin het verzoek om eens rond de tafel te gaan zitten ten einde een initiatief te nemen rond het falende aankoopbeleid van de gemeente Den Haag.

De realisatie van tal van stadsvernieuwingsplannen in verschillende wijken is volledig afhankelijk van het tempo van de gemeentelijke aankopen. De gemeente voerde op dat moment een hap-snapbeleid waardoor het volstrekt onduidelijk was waar zij nu precies mee bezig waren. In de gezamenlijke brief die het overleg vervolgens aan de gemeente stuurde werd dit beleid aan de kaak gesteld en werden voorstellen geformuleerd om de zaak te versnellen.

Het antwoord op onze brief bleef heel lang uit en was zeer teleurstellend. De deelnemende organisaties besloten enige tijd later te stoppen met het schrijven van brieven en in plaats daarvan een grote manifestatie te organiseren waarin de problematiek aan de orde zou worden gesteld.

Manifestatie

Op 6 februari 1978 vond deze manifestatie plaats in de "Houtzagerij". Ruim 1200 buurtbewoners uit verschillende wijken hadden gehoor gegeven aan de oproep van de gezamenlijke groepen. In het voorbereidend overleg voor deze manifestatie was een motie opgesteld waarin een inventarisatie was gemaakt van problemen waar actiegroepen en bewonersorganisaties tegen aan liepen in hun strijd voor een snelle en betaalbare stadsvernieuwing in hun buurt of wijk. In de motie werden tal van eisen geformuleerd zowel aan de gemeente als aan het rijk. Deze motie werd op de manifestatie aan de aanwezigen voorgelegd en met algemene stemmen aangenomen. Een dag later werd de motie door een delegatie van het gezamenlijk overleg aan de verantwoordelijke wethouders overhandigd. De tijd daarna heeft deze motie als richtlijn gediend voor de deelnemende organisaties.

Het belang van gezamenlijk actievoeren voor zaken die in meerdere wijken spelen is in die tijd goed onderkend. Het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing was geboren. Naast het gezamenlijk actievoeren werd een tweede doelstelling van het Overleg snel duidelijk. Door met elkaar regelmatig rond de tafel te gaan konden we veel van elkaar leren en gedegen kennis opdoen die ons in staat stelde effectiever voor onze belangen op te komen.

Vandaag de dag zijn deze twee doelstellingen nog steeds het fundament waarop het Stedelijk Overleg funktioneert.

De structuur van het Stedelijk Overleg is er een van kinderlijke eenvoud. Een bestuur hebben we niet. Belangrijkste voordeel hiervan is dat wij nooit last hebben van bestuursmoeilijkheden.

Elke deelnemende organisatie is zelf verantwoordelijk voor het funktio-

neren van het Stedelijk Overleg. Al in het begin is de afspraak gemaakt dat het Stedelijk Overleg GEEN overkoepelende organisatie mocht worden. Dat was niet zomaar een afspraak maar een die gebaseerd is op de overtuiging dat dit voor een gezamenlijke strijd in de wijken en buurten gewoonweg het beste is.

Elke actiegroep of bewonersorganisatie die deelneemt aan het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing behoudt voor de volle 100% haar verantwoordelijkheid voor standpunten en acties in eigen wijk of buurt. Alleen wanneer er overeenstemming is met alle deelnemende groepen neemt het Stedelijk Overleg een standpunt in en komt het in actie. Het kan dus nooit zo zijn dat het Stedelijk Overleg acties onderneemt of standpunten formuleert die niet door de betreffende groep of organisatie worden onderschreven. Het Stedelijk Overleg heeft dan ook geen enkele macht over welke groep dan ook.

Theoretisch lijkt dit misschien een stugge organisatievorm, maar de praktijk heeft geleerd dat dit toch de beste voorwaarde vormt om krachtdadig te kunnen optreden. Het zal immers volstrekt duidelijk zijn dat een groep of organisatie een besluit dat zij, om welke reden dan ook, niet ziet zitten, niet zal uitvoeren. Anderen kunnen dan wel van mening zijn dat het een goed besluit is, als het niet wordt uitgevoerd of slechts half, dan is dat eerder slecht dan goed voor de actie en het Overleg. Om die reden wordt er in principe ook niet gestemd op de maandelijkse vergadering. Bij aktievoorstellen of standpunten discussiëren we gewoon niet zolang door tot iedereen op dezelfde lijn zit, slechts dan hebben we de garantie dat de besluiten volledig worden uitgevoerd. Het gaat ons niet om het gelijk hebben, het gaat ons om het gelijk krijgen. En daarvoor moet actie gevoerd worden.

Hoewel natuurlijk ook met andere organisaties wordt samengewerkt bestaat het Overleg in principe uit groepen en bewonersorganisaties uit de stadsvernieuwingswijken, uitbreidingsgebieden of nieuwbouwwijken. Elke persoon die aan het overleg deelneemt moet ook werkelijk een vertegenwoordiger zijn van een groep of organisatie. Als persoon kan men niet deelnemen, tenzij men uitdrukkelijk, op grond van een specialisme, hiervoor is uitgenodigd.

De terugkoppeling van de deelnemers aan het Overleg naar de eigen achterban is dus van doorslaggevend belang voor het functioneren van het Stedelijk Overleg.

Sekretariaat

Elk jaar in februari wordt het werk van de voorzitter geëvalueerd en op grond daarvan wordt hij al dan niet herkozen voor de periode van één jaar. Dit wil niet zeggen dat de voorzitter tussentijds niet kan worden afgezet. De afspraak is gemaakt dat dit altijd mogelijk moet zijn als daar aanleiding toe is. Zoals met alles kan de plenaire vergadering hierover een uitspraak doen die bindend is. Het voorzitterschap is de enige gekozen functie die het Stedelijk Overleg kent. Voorwaarde is dat de kandidaat wordt voorgedragen door een bewonersorganisatie of actiegroep die aan het Overleg deelneemt. De voorzitter funktioneert onbezoldigd. Het Stedelijk Overleg kent slechts één betaalde functie, nl. die van administratieve kracht. Die kracht kon worden aangesteld omdat de gemeente Den Haag bereid is geweest het Stedelijk Overleg voor onbepaalde tijd te subsidiëren, zowel voor de activiteiten die ontplooid worden als voor het aantrekken van een administratieve kracht voor 20 uur. Een sollicitatiekommissie heeft met mandaat van de plenaire vergadering een kandidaat voor die functie aangewonnen. Ook daarbij werd de voorwaarde gesteld dat de kandidaat moest komen vanuit een van de deelnemende organisaties of groepen.

Toen het Stedelijk Overleg een eigen administratieve kracht in dienst kon nemen, is een soort wekelijks sekretariaat gevormd om tussen de maandelijkse vergaderingen door de lopende zaken te regelen en de vergaderingen voor te bereiden. Het sekretariaat, dat bestaat uit 4 mensen die gewoon wat meer tijd hebben voor werkzaamheden voor het Overleg, heeft tot taak gekregen toe te zien op de voortgang en de uitvoering van genomen besluiten. Slechts binnen dit kader kan het sekretariaat zelfstandig beslissingen nemen, voor alle andere zaken moet mandaat gevraagd worden aan de plenaire vergadering.

Subsidie

Na ongeveer twee jaar van aktievoeren en waanzinnig vervelend doen naar de gemeente toe kwam er de mogelijkheid voor het Overleg om een eigen begroting in te dienen. Tot nu toe werden uitgaven gedekt door bijdragen via het opbouwwerk in Den Haag en door eenmalige subsidies van de gemeente. De gemeente stelde wel de voorwaarde dat voor de subsidie en het aantrekken van de administratieve kracht een rechtspositie moest worden gekreëerd. Dit heeft tot veel discussie geleid binnen het Overleg. Uiteindelijk is het standpunt ingenomen dat noch een stichting noch een vereniging zou worden opgericht. Aan de gemeente is het voorstel gedaan om de administratieve kracht rechtspositioneel onder te brengen bij dié aktiegroep die de kandidaat levert. Het beheer van de subsidie en daarvoor benodigde administratie zou worden gedaan door de penningmeester van de aktiegroep die daartoe bereid was (elke aktiegroep of bewonersorganisatie in Den Haag heeft een rechtspositie in de vorm van een stichting of vereniging). Uiteindelijk is het de Stichting Bewonersorganisatie het Vergeten Dorp geweest die hun stichting daarvoor hebben opengesteld. De gemeente die wel gevoelig was voor de argumenten van het Overleg is uiteindelijk akkoord gegaan met deze oplossing. Zo is het mogelijk geworden dat het Stedelijk Overleg subsidie ontvangt en de beschikking heeft over een administratieve kracht zonder dat een overkoepelend orgaan of stichting in het leven wordt gehouden en alle handen vrij houdt om krachten te bundelen en akties te voeren.

Overleg met de gemeente

Op verschillende verzoeken van de gemeente om tot een regulier overleg te komen tussen het Stedelijk Overleg en de Gemeente is door ons steeds afwijzend gereageerd. Natuurlijk zien wij overleg op zijn tijd wel zitten, maar dat moet dan maar plaats vinden op de momenten dat wij dat noodzakelijk achten. Als het verzoek om overleg over een bepaalde zaak van de gemeente komt, stuurt zij hierover een brief die vervolgens op onze vergadering aan de orde wordt gesteld. De vergadering beslist of het overleg voor ons nodig is en zo ja wat wij daar precies uit willen halen.

Het gevaar van een regulier overleg met de gemeente is dat zij het Stedelijk Overleg tegen onze wil in toch gaat zien en beschouwen als een overkoepelend orgaan van de Haagse aktiegroepen. Het gevaar is dan niet denkbeeldig dat wanneer individuele aktiegroepen of bewonersorganisaties zelf voor hun eigen zaakjes en eisen overleg verlangen met de Wethouder, zij naar het reguliere overleg worden verwezen. Dit is iets dat wij beslist niet willen. Als een wethouder zaken wil doen, dan kan dat alleen maar met aktiegroepen of bewonersorganisaties zelf: slechts dié organisaties staan het dichtst bij de mensen.

Uit het laatste blijkt ook de grootste angst voor een overkoepelend orgaan, nl. dat los komt te staan van de mensen waar het om gaat: zij hebben hun eigen organisaties en die mag je niet overkoepelen, hoe goed je bedoelingen ook zijn. De mensen zelf zijn verantwoordelijk voor hun eigen eisen en akties en moeten dat ook blijven, voor Den Haag is dat zeker een suksesformule gebleken. Ondanks alle verschillen tussen de groepen, organisaties en de verschillende situaties en de wijken en de buurten, funktioneert ons Overleg al ruim 6 jaar.

We werken gewoon heel praktisch. Als we het ergens over eens zijn en de taken zijn verdeeld, dan worden er ad-hoc-werkgroepen op poten gezet die zich gaan bezighouden met de hun toegewezen taak. En iedereen draait daarin mee op basis van volstrekte vrijwilligheid. Verslag wordt gedaan op de maandelijkse vergadering, die overigens altijd openbaar is.

Het lokaal-politieke krachtenveld

De redaktie van M.O. heeft ons de vraag gesteld wat de plaats is van het Overleg in het lokaal-politieke krachtenveld. Dat vinden we erg moeilijk te beantwoorden, vooral omdat wij nogal eens het idee krijgen dat juist anderen ons een plaats willen geven in dat politieke krachtenveld. Sommige ambtenaren, maar vooral politieke partijen in de Haagse gemeenteraad hebben een idee over wat onze plaats is, dat vaak haaks staat op wat wij er zelf van vinden. Als je goed naar hen luistert, dan formuleren zij activiteiten die bol staan van termen als signaalfunctie, bijdrage leveren aan het democratische proces van inspraak, of soms zelfs belangenbehartiging van "de" bewoners. Kortom, zij formuleren onze taken zoals het hen uitkomt.

Die andere opvatting van de politieke partijen over de rol van de actiegroepen en bewonersorganisaties - en dus ook het Stedelijk Overleg - komt het duidelijkst aan het licht als we actie voeren tegen het beleid van de partijen of de gemeente. Dan opeens vinden zij ons eenzijdig, vervelend en soms weleens demagogisch. Dan opeens horen we dat we ons eigenlijk moeten bezig houden met het betrekken van "de" bewoners bij het proces van stadsvernieuwing. Het komt er op neer dat zij ons graag in het lokale-politieke krachtenveld willen indelen. Wij willen onze plaats graag zelf bepalen. Ga je akkoord met een plaats in het politieke krachtenveld dan wordt het naar ons idee moeilijker het politieke krachtenveld op zichzelf te overzien en waar nodig aan te pakken.

Wij zelf vinden dat we de taak hebben om actie te voeren voor de gestelde eisen. Wij zijn ervan overtuigd dat je druk moet blijven uitoefenen op de gemeente of het rijk om resultaten binnen te halen. Dat is en blijft de enige garantie dat de eisen die bewoners en hun organisaties stellen ook werkelijk worden verwezenlijkt. Hoe je die taakopvatting wil plaatsen in het politieke krachtenveld is dus in de eerste plaats afhankelijk van je visie op datzelfde krachtenveld. Voor ons is in ieder geval duidelijk dat wij volstrekt onafhankelijk willen en moeten zijn van welke politieke partij dan ook. Wij doen wat wij vinden dat op het moment noodzakelijk is.

Intussen is ook wel duidelijk geworden dat de Haagse politieke partijen en ook de gemeente niet zomaar om de Haagse actiegroepen heen kunnen. Zij weten dat wij in staat zijn actie te voeren en mensen te organiseren voor verschillende eisen. En soms krijgen wij ook weleens het idee dat zij daar in hun beleid rekening mee houden. In de loop der tijd hebben actiegroepen en het Overleg een plaats veroverd, maar het is wel een plaats die zij dagelijks opnieuw moeten bevechten. Want het

gaat in deze om tegenstellingen en keiharde belangenstrijd. Kracht hangt af van akties en argumenten. Vooral in die zin speelt het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing een rol en heeft zij een positieve werking voor de deelnemende organisaties.

Ondersteuning

Incidenteel ontvangt de organisatie van het Stedelijk Overleg ondersteuning van het Opbouwwerk in Den Haag. Dit komt vooral omdat er binnen het opbouwwerk in Den Haag verschil van mening is over de rol van het opbouwwerk in een stedelijke samenwerking. Sommigen vinden dat zij daar niets te zoeken hebben, maar er zijn er ook die het belang van de stedelijke samenwerking voor hun eigen werk in de wijk onderkennen en actief die samenwerking bevorderen. Voor zover dit gebeurt, zijn wij positief over de rol van het opbouwwerk. Als het echter gaat om de vraag "Wat is de rol van het opbouwwerk?", dan kunnen wij die vraag alleen maar beantwoorden met een verwijzing naar het feit dat het niet mogelijk is om te praten over "het" opbouwwerk. Het is in deze kwestie afhankelijk van de opstelling van een opbouwwerker in een wijk of buurt.

Bij deze willen wij wel de hoop uitspreken dat de opbouwwerkers/sters in Den Haag de koppen bijelkaar steken en zich beraden op de vraag welke rol het opbouwwerk als institutie zou kunnen spelen.

*Chris Kwant, Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing (S.O.S.),
Van Leeuwenhoekstraat 77
2516 GE Den Haag
tel. 070 - 887295*

HET BEHANG VERTOONT GEBREKEN

Hoe het behang verder scheurt. Onder deze ietwat mysterieuze titel presenteert het Groningse Buurtenoverleg een bundel karte verhalen over het verloop van de stadsvernieuwing in Groninger wijken en buurten. Het Buurtenoverleg bood het in september 1982 aan het stadsbestuur aan. Daarmee wilde men de wethouder van volkshuisvesting wijzen op de gevolgen van de bezuinigingen op de stadsvernieuwing. Veel bewoners weten niet meer waar ze aan toe zijn. In veel huizen gaat het behang gebreken vertonen. En wanneer er plannen op stapel staan voor afbraak of renovatie koop je geen nieuw behangetje. Ondertussen komen er al maar meer vlekken en scheuren in het behang.

Aldus geeft het overleg aan waar het hapert in Groningen. De wisselingen op het bewindsvlak verschaffen steeds minder duidelijkheid en bewoners weten niet meer waar ze aan toe zijn. Een manifestatie die men in september zou houden, werd uitgesteld tot nader order. Het wachten is op meer grip op het rijk- en gemeentelijk beleid. Pas dan vindt men het verantwoord om discussie te voeren met de verantwoordelijke politici. Ondertussen houdt het overleg zich onledig met volgen van zaken als huurbevrozing, woonlasten en gemeentelijk beleid. Zo bracht men een notitie uit waarin de letterlijke tekst van het volkshuisvestings-

plan en de discussienota verbetering woningwetwoningen geplaatst werd naast citaten van de bevindingen van bewoners. Begin 1982 kwam het overleg met een aantal ondubbelzinnige eisen aan het stadsbestuur.

Zo eiste men:

- Onmiddellijke uitvoering en goedkeuring van alle plannen
- Niet op de lange baan schuiven van plannen in voorbereiding
- Er moet een planontwikkeling komen voor het nog te verbeteren woningbestand
- De mogelijkheid tot verschillende verbeteringswijzen, groot onderhoud zonder huurverhoging en groot onderhoud met geriefsverbeteringen tegen 2½ procent verhoging moet mogelijk zijn
- Meer geld voor stadsvernieuwing.

Vinger aan de pols

Van al die eisen is nog weinig terecht gekomen. Het stadsbestuur staat niet te trappelen om aan de wensen van het overleg tegemoet te komen. Er staat de bewoners dan ook weinig anders te doen dan afwachten en de vinger aan de pols te houden. Het Groninger Buurtenoverleg moet het nog doen zonder beroepskrachten, behalve de beroepskrachten uit de wijken, die zich vrij kunnen maken voor het overleg. Het overleg bestaat dan ook nog niet zo verschrikkelijk lang. Begin 1982 is een begin gemaakt met het overleg na berichten van bezuiniging en op de stadsvernieuwing. Het sekretariaat steunt sterk op het opbouwwerk, waar het buurtenoverleg dan ook innig mee verbonden is.

Overleg Renovatiebuurten, Thea v.d. Veen, Oude Boteringestraat 62a, 9712 GM Groningen. Tel. 050-733200.

STIMULANS VOOR BEWONERSGROEPEN

Het Overleg Stadsvernieuwing Delft (OSD) is opgezet als platform voor groepen met stadsvernieuwingsproblemen. Sinds zijn oprichting in 1975 heeft het OSD een duidelijke stimulans betekend voor de bewonersgroepen. Tevens heeft het belangrijke invloed gehad op het gemeentelijk beleid inzake de stadsvernieuwing. De laatste jaren bleek echter dat die invloed tanende was. Vergaderingen werden steeds matiger bezocht en de aandacht van de politici dreigde te verslappen.

In Delft konstateerde men, dat de kracht van een organisatie als het OSD samenhangt met de kracht van de bewonersorganisaties waarvoor men in het veld treedt. En die kracht wil nog wel eens verschillen. Twee jaar terug is men begonnen met regelmatige informatieverstrekking, regelmatig vergaderen, voorbereiding van scholingsmateriaal voor buurten en het voeren van discussies over de keuze van een volgend stadsvernieuwingsgebied. Eind vorig jaar besloot het OSD op grond van de ervaringen opgedaan met die nieuwe activiteiten een nota te laten schrijven over het OSD door een extern deskundige, toegevoegd aan de Delftse bewonersorganisatie. Op basis van die nota is begin dit jaar een discussie ge-

voerd met de politieke partijen over het beleid van een nieuw te vormen college van burgemeester en wethouders op het gebied van de stadsvernieuwing. De functie van het OSD is door deze maatregelen weliswaar duidelijker geworden, toch blijft de participatie door de bewonersorganisaties in het overleg nog ietwat onder de maat.

Die functie valt het best als volgt te omschrijven: Het uitwisselen van ervaringen, het ondersteunen van komitees die dat nodig hebben en het zo mogelijk innemen van gemeenschappelijke standpunten ten aanzien van gemeenschappelijke problemen, het gemeentelijk beleid, regeringsmaatregelen, etc. Daarnaast houdt het bureau van het OSD zich nog bezig met het bijhouden van een archief over de stadsvernieuwing. Het bijhouden van een kleine bibliotheek, waarin zoveel mogelijk alle nota's en dergelijke over de Delftse stadsvernieuwing zijn opgenomen. Het meebegeleiden van huurdersscholing in verband met de jaarlijkse huurverhoging.

Betaalbaarheid wonen

Met dat laatste zijn we op één van de belangrijkste problemen gekomen waarmee het OSD zich bezig houdt, namelijk de betaalbaarheid van het wonen in stadsvernieuwingengebieden. Daarbij heeft het OSD zich gebogen over zaken als de individuele huursubsidie, de huur van vervangende nieuwbouw, de huur van verbeterde woningen, de verhuiskostenvergoeding en de huurgewenning. Daarnaast zijn de prioriteiten en het tempo van de stadsvernieuwing van grote importantie voor het OSD. Verder heeft men voorstellen gedaan met betrekking tot gemeentelijk wervingsbeleid, het aanschrijvingsbeleid, het beleid bij woningverbetering, waarbij gepleit is voor het instellen van een bouwwinkel, het woonruimtebeleid en de organisatie van de stadsvernieuwing. De voorstellen die uit de nota naar voren zijn gekomen zijn onderwerpen van discussie geweest met het nieuwgevormde college en de politieke partijen. Dat heeft geleid tot een veel duidelijker gezicht van het OSD. Hetgeen zijn invloed heeft gehad op het optreden naar buiten. Binnen het overleg zou die duidelijkheid nog wel wat groter kunnen.

*Overleg Stadsvernieuwing Delft,
Marien Vermeer, Bureau Opbouwwerk,
Begijnhof 82, 2611 AR Delft. Tel. 015-
144459.*

REAKTIES OP ANTWOORDEN POLITICI

In het eerste deel van het themanummer over "Samenwerkende bewonersorganisaties in de stadsvernieuwing" beantwoordden dr. Wilfried De Pree (PvdA) en Pol de Beer (VVD) enkele aan hen voorgelegde vragen. In M.O. nummer 6 volgde alsnog een antwoord van oud-minister Erwin Nypels (D'66).

De samenstellers van dit nummer vroegen aan enkele bewonersoverleggen of zij op de antwoorden van de politici wilden reageren. Hieronder volgen reacties van het OBASA (Amsterdam), het Stedelijk Overleg Stadsvernieuwing (Den Haag) en het Samenwerkingsverband Limburgse Bewonersorganisaties.

In de reactie van OBASA zijn voor de duidelijkheid nogmaals de aan de politici voorgelegde vragen opgenomen.

POLITICI ONTWIJKEN DE KERN VAN DE ZAAK

Vraag 1

"Tot voor enkele jaren "vochten" bewoners voor stadsvernieuwing. Onder de druk van stijgende woonlasten en dalende inkomens lijken mensen zich af te gaan keren van "ingrijpende" verbeteringen. De vraag is hoe de politiek zich t.a.v. deze ontwikkeling opstelt."

OBASA: de heren politici ontwijken, zoals meestal, de kern van de zaak. Namelijk de alsmar stijgende woonlasten en de dalende inkomens. De oplossing die zij verzinnen is het toverwoord "groot onderhoud". Om ons tot de woonlasten te beperken; de gevolgen van de hoge woonlasten zullen zijn verdere stagnatie van de stadsvernieuwing, leegstand in de dure nieuwbouw, steeds meer bewoners in grote financiële problemen. Omdat de lagere inkomensgroepen de hoge woonlasten niet meer kunnen betalen en zij tegelijkertijd zien dat de hogere inkomensgroepen én geen inkomens hoeven in te leveren, én sterk bevoordeeld worden met betrekking tot de woonlasten door hypotheekrente-aftrek en een lage huurwaarde-forfait, zal het verzet toenemen.

Inhoudingsakties zullen sterk toenemen, omdat veel bewoners een regeringsbeleid dat de lasten zo oneerlijk verdeelt, niet langer pikken. Dit asociale beleid van deze regering ondermijnt het vertrouwen in de parlementaire democratie.

Ter toelichting nog de volgende punten:

- Gezien de kostprijs van het aardgas (enige centen per kubieke meter) is de alsmar stijgende gasprijs in feite niets anders dan een indirecte belasting, die met name de lagere inkomensgroepen treft.
- De versnelde huurharmonisatie komt voor het grootste deel in de zakken van de particuliere huisbazen terecht. De extra inkomsten voor het Rijk verdwijnen voor een belangrijk deel in extra uitgaven voor individuele huursubsidie; daarop wordt dus ook fors bezuinigd.
- Handelaren, bouwers en financiers van koopwoningen eisen voortdurend hogere huren, zodat mensen eerder een woning gaan kopen. De instorting van de koopmarkt werd door het Rijk beantwoord met versnelling van de huurharmonisatie.
- Door de huurharmonisatie en harmonisatie ineens bij wisseling van huurder (art. 17 H.P.W.) zal de voorraad goedkope huurwoningen snel kleiner worden. Voor woningzoekenden, met name jongeren met weinig inkomens, zal er woningnood blijven.

- Het Sociaal Cultureel Planbureau heeft enige jaren geleden uitgerekend dat de hogere inkomensgroepen het meeste profijt hebben van de "volkshuisvestingsgelden". Zij krijgen per jaar tussen de twee à drie miljard belastingvoordeel door hypotheekrente-af trek en een te laag huuwaaarde-forfait. Er zal dus een woonlastensysteem ontwikkeld moeten worden, waarbij de lasten eerlijk verdeeld worden, zowel wat betreft huurders als eigenaars als eigenaar-bewoners.
- Ten tijde van de vergelijkingshuren, die nog betaalbaar waren, verliep de renovatie voorspoedig. De enige wanklank toen was het feit dat woningbouwcorporaties altijd wilden renoveren om in aanmerking te komen voor subsidie, soms tegen de zin van de bewoners in. Sinds de invoering van de 2,5 procent's regeling en later het schijventarief stagneert de renovatie volledig. De bewoners kunnen de hoge huren na verbetering niet meer betalen en willen daarom niet meer renoveren. Om toch nog iets te doen, is het parool "groot onderhoud". Groot onderhoud kan dusdanig ingrijpend zijn dat de bewoners tijdelijk naar een wisselwoning moeten, waarvoor geen subsidieregeling is. Ook is er geen verhuis- en herinrichtingsvergoeding van toepassing, zodat de kosten van de ingreep éézijdig op de bewoners worden afgewenteld. Bovendien heeft de regering een aantal maatregelen aangekondigd, waardoor het de vraag is of de bewoners zelfs onderhoud zullen gedogen. Ook bij groot onderhoud gaan er mogelijk grote huurverhogingen plaatsvinden:
 - inhaal "achterstallige" huurverhogingen over de jaren dat de bewoner de huurverhoging heeft geweigerd te betalen vanwege achterstallig onderhoud
 - één procent huurverhoging over de onderhoudskosten
 - een hoger punten-aantal, zodat door de huurharmonisatie in de jaren erna, de huur nog eens extra omhoog zal gaan.
 Mochten deze maatregelen doorgaan, dan zal de stadsvernieuwing groten-deels stagneren.

Vraag 2

De roep om allerlei zaken meer in "eigen hand" te kunnen nemen en te kunnen beschikken over "eigen deskundigen" en "eigen budget" neemt eerder toe dan af. Tegelijkertijd worden de mogelijkheden op dit terrein steeds verdergaand beperkt door minder financiële mogelijkheden enerzijds en verdergaande regelgeving anderzijds. Wat moet er gebeuren?

De politici beantwoorden deze vraag positief: de bewoners kunnen beschikken over een eigen budget, enz. Zij het dat De Beer vindt dat de gemeente het geld beschikbaar moet stellen. Wij zijn van mening dat het Rijk verantwoordelijk is voor het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen. Inspraak, democratisering, verbetering van de kwaliteit e.d. blijven anders geduldige woorden op papier. Trouwens hier past ook een woord van kritiek op vele gemeentes, die inspraak-gelden voor een belangrijk deel in eigen zak stoppen en onvoldoende middelen doorsluizen naar de bewonersgroepen. Inspraak-gelden die wel ten goede komen aan de bewonersgroepen, hebben ze vaak met veel moeite van het gemeente-bestuur moeten afdwingen. In die zin heeft het Rijk ook verantwoordelijkheid dat het beschikbaar gestelde geld, hoewel het te weinig is, ten goede komt aan degene voor wie het bestemd is.

Vraag 3

Geprest door financiële noodzaak overwegen thans nogal wat gemeente-besturen om delen van het gemeentelijk woningbezit af te stoten (bijv. recente publiciteit rond Emmen). Hoe wordt die ontwikkeling politiek beoordeeld? En - wanneer dat een "trend" wordt - hoe zit het met waarborgen (bijv. rond kwaliteit en beheer)?

De Pree wijst verkoop af; in het uiterste geval moet afstoting van gemeentelijk woningbezit in de vorm van "maatschappelijk gebonden eigendom" (een

vorm tussen huur en koop) gezien worden. De Beer vindt het een positieve ontwikkeling. Nypels vindt afstoting aanvaardbaar in de vorm van "maatschappelijk gebonden eigendom", waarbij de korporatie "zorgt" voor onderhoud, enz. Bovendien, zij opgemerkt, heeft de regering verklaard dat woningwetwoningen, dus ook van woningbouwcorporaties, zonodig langs wettelijke weg, verkocht zullen worden aan de huurders.

De verkoop van woningwetwoningen zou een rampzalige ontwikkeling zijn. Het aantal woningwetwoningen, dat met veel subsidie is gebouwd tegen betaalbare huren, zal daardoor afnemen ten koste van de lagere inkomensgroepen die op deze woningen zijn aangewezen en voor wie de woningnood het grootst is.

De vorm van "maatschappelijk gebonden eigendom" is onbereikbaar voor de lagere inkomensgroepen. Bovendien worden toekomstige risico's, zoals renteschommelingen, erfpachtstijging, mogelijke prijsdaling van de woning, door de overheid afgewenteld op de kopers. Ook krijgt de koper hoge maandelijkse lasten, zoals onderhouds- en beheerskosten (men moet een verplicht onderhoudskontraat met de korporatie sluiten, dat al gauw op honderd gulden per maand komt), extra onroerend goed belasting, extra onderhoudskosten voor de binnenkant van de woning, enz. Als de huurder een partikuliere woning, want daar gaat het meestal om, rendabel kan aankopen, dan kunnen de gemeenten en korporaties deze woning ook rendabel aankopen, als het Rijk leningen beschikbaar stelt. Immers deze woningen met betaalbare huren zijn juist nodig voor de lagere inkomensgroepen.

Vraag 4

De Memorie Van Toelichting op de CRM-begroting '83 (thans WVC-begroting '83) staat o.m. te lezen (blz. 101) dat naast inspraak en medezeggenschap aandacht geschonken zal gaan worden aan het zelf(mede-)beheer van het woon-milieu door bewoners. Hoe kijken de HH. politici daar tegen aan en hoe zien zij de samenhangen tussen VRO(M) en WVC?

De Beer is positief, het verbetert volgens hem het functioneren van de democratie: "Overigens de beste vorm van (mede)beheer is volle eigendom". Nypels is onder meer voor actieve woningbouwverenigingen "nieuwe stijl" en De Pree vindt het een goede zaak dat het medebeheer door democratisch gekozen wijk- en/of buurtleden gebeurt.

Zoals altijd denkt de VVD de bewoners weer een poot te kunnen uitdraaien, of zoals De Beer zegt: "Mede-beheer houdt echter ook in: het mededragen van financiële verantwoordelijkheid, uiteraard binnen redelijke grenzen". De actieve woningbouwvereniging "nieuwe stijl" wordt door Nypels meteen weer de nek omgedraaid, als hij ooit weer minister wordt. Dit hebben wij reeds meegemaakt toen minister Nypels de woningbouwvereniging Lieve de Key dreigde op te heffen omdat deze korporatie zich achter actievoerende bewoners opstelde.

Het mede-beheer van De Pree blijft een louter partijpolitieke zaak. De lagere baasjes van de politieke partijen mogen wat zeggen op wijkniveau. Veel bewonersgroepen die reeds jarenlang hebben geknokt voor een beetje zeggenschap over hun eigen woning en buurt worden aan de kant geschoven.

11
Waarom worden vormen van directe democratie, zoals bewonersgroepen, niet gestimuleerd, en waarom zouden zij geen zeggenschap krijgen over onderhoud en beheer van hun woning, en woonomgeving?

AFSCHUIF-POLITIEK

In het algemeen kan gezegd worden dat deze gladde politieke antwoorden niets nieuws onder de zon brengen en dat je in de praktijk met deze bekende standpunten niets kunt doen. Het is een afschuifpolitiek naar de gemeentelijke overheid, waaraan zowel financieel als inhoudelijk geen kader wordt gegeven.

1. De heren politici houden zich niet bezig met de oorzaken van het veranderde idee van stadsvernieuwing naar groot onderhoud namelijk de zeer hoge woonlasten. De huur, gas, water, licht, servicekosten, gemeentelijke heffingen zoals onroerend goed belasting, rioolbelasting, reinigingsrecht en C.A.I. waterzuiveringsschap zijn zo hoog geworden dat zeker de laagste inkomensgroep geen hogere huur kan betalen.
Zij geven dus geen oplossing voor het probleem.
De bewoners zelf wensen, als het betaalbaar is, evengoed een villa net als iedereen. Stadsvernieuwing wordt voor de laagste inkomens en de groep daarboven momenteel onbetaalbaar. De gasprijsverhoging van 1 januari zal daar zeker weer geen goed aan doen.
De bewonersgroepen zijn het niet eens met een huurverhoging bij groot onderhoud. Immers de eigenaar (vaak een sociale), heeft de woningen niet goed onderhouden en moet het geld wat hij daarvoor behoort te reserveren dan ook maar uit eigen zak betalen.
Helaas blijkt vaak bij sociale eigenaren preventief onderhoud op de laatste plaats te komen.
2. Voor de bewonersgroepen is eigen deskundigheid erg belangrijk, maar alleen dhr. Nijpels spreekt hierbij over een wettelijke regeling, de andere partijen laten het aan de gemeente over.
In Limburg kun je het wel vergeten als daar door het rijk geen financiële middelen en een wettelijk kader tegenover staan. In de meeste plaatsen in Limburg is de politiek niet zo'n voorstander van meer mondigheid voor bewoners, immers het college meent het toch zo goed met de mensen.
3. Wij zijn het absoluut niet met dhr. de Beer eens. De woningen worden aan het bestand van de huurwoningen onttrokken en het zijn juist de huurwoningen die de woningzoekende vraagt. Meestal wordt de betere kwaliteitwoning dan verkocht zodat het bestand relatief kwalitatief verslechtert.
Ook het maatschappelijk gebonden eigendom is geen oplossing, omdat deze woningen niet betaalbaar zijn voor de laagste inkomens.
Niet voor niets wordt bij deze regering de verkoop van woningwoningen gestimuleerd, want dat is gunstig voor de rijksfinanciën.
4. Ook hierbij geldt weer dat de Rijksoverheid het financieel en inhoudelijk kader zal moeten aangeven.
Uiteraard zijn bewoners gebaat bij het zelfbeheer van het woonmilieu. Bij stadsvernieuwing spreekt dit de bewoners erg aan, alleen door de overheid en woningcorporaties wordt hen die mogelijkheid hier niet geboden.
Momenteel werken verenigingen, buurt- en wijkorganen veel op het gebied van het woonmilieu, maar als de bewoner zijn recht probeert te halen, blijkt in 99% van de gevallen wie het betaalt, het struikelblok.

Wij zouden graag weten hoe de heren politici de uitspraken die zij hier doen bij de rijksoverheid praktisch regelen. Bewoners zijn alleen gebaat bij duidelijke regelingen, wetten waarin hun positie bepaald is.

*Ida de Vries,
Samenwerkingsverband Lim-
burgse Bewonersgroepen*

DECENTRALISATIE EN INSPRAAK VERDOEZELLEN TEGENSTELLINGEN

Ten aanzien van de eerste vraag gaan naar ons idee de partijen met een grote boog om het probleem heen. De VVD doet het zelfs voorkomen alsof de mensen geheel in vrijheid hebben gekozen voor verlaging van het verbeteringsniveau, terwijl het toch overduidelijk is dat dit gebeurt onder druk van de uit de pan rijzende kosten.

De vraag was hoe de politiek die ontwikkeling inschatte. Welnu naar ons oordeel is op die vraag niet geantwoord. In meer of mindere mate wordt er gepleit voor het dan maar verlagen van het verbeteringsniveau. Het komt ons voor dat zij die ontwikkeling als een gegevenheid accepteren. Dit is een politiek die slechts te verkopen is als je de mensen zelf mede verantwoordelijk stelt. En dit is dan precies wat er gebeurt vandaag de dag. De wijze van redeneren van de grote partijen geeft aan dat zij niet echt kiezen voor het betaalbaar wonen voor de meeste mensen. Het zijn gladde verhalen die niet echt een verandering van de volkshuisvestingspolitiek voorstaan. Ook de beantwoording van de tweede vraag geeft deze teneur duidelijk weer. De DECENTRALISATIE en INSPRAAK worden in het vervolg met hoofdletters geschreven. Zeer ten onrechte wordt de indruk gewekt alsof dit dé oplossing brengt. Democratie wordt hier misbruikt om de mensen waar het om gaat mede verantwoordelijk te maken voor de falende politiek van de overheid op dit terrein, terwijl zij gelijktijdig, eveneens met een beroep op de democratie, het kader blijven aantrekken waarbinnen gedecentraliseerde politiek gemaakt kan worden. De praktijk van alle dag is dat de budgetten dagelijks worden beknot. De praktijk van alle dag is dat als bewoners en hun organisaties hun mond weten te houden dat zij dan mogen mee praten. Duidelijk gemaakt zal moeten worden dat de roep om medezeggenschap niet gebeurt om de zeggenschap op zich, maar om de gestelde eisen ingewilligd te krijgen.

Kort gezegd, het gaat de bewoners niet om inspraak over de wijze waarop de bakstenen worden gestapeld of over het afhangen van de deuren maar het gaat om de kwaliteit en wat het uiteindelijk gaat kosten per maand. De huidige politiek van het Binnenhof staat juist een inwilliging van de eisen op dat terrein in de weg.

Insprak zal dit niet veranderen. In de vraagstukken van de volkshuisvesting spelen fundamentele belangentegenstellingen een doorslaggevende rol. De ideeën van decentralisatie en inspraak doen daar niets aan af, sterker nog als hier een eenzijdige nadruk op komt te liggen zal het juist de tegenstellingen verdoezelen en waar mogelijk zelfs ontkennen. Dit is een zeer slechte ontwikkeling.

We willen deze reactie besluiten met de suggestie om in het vervolg van deze discussie in het MO ook de reacties en de antwoorden te betrekken van de drie linkse partijen PSP, CPN, PPR. Het lijkt ons juist van zeer groot belang die opvattingen in de discussie te betrek-

ken daar zij, naar ons oordeel, belangrijke vernieuwende elementen bevatten. We vinden het dan ook jammer dat dit niet in eerste opzet al gedaan is. Zo lopen we het gevaar de discussie te verengen tot het bekende driestromenlanddenken in de Nederlandse politiek.

*Namens Stedelijk Overleg Stads-
vernieuwing Den Haag, Chris
Kwant*

BOOS-MANIFESTATIE HENGELO

Op initiatief van een aantal bewoners-organisaties (en hen ondersteunende opbouwwerkers) is zaterdag 18 december 1982 in Hengelo (O) de Boos-manifestatie gehouden.

Motieven hiervoor waren de volgende eisen, die tevens gespreksthemata's vormden:

1. lagere woonlasten
2. meer bewoners-invloed
3. een groter kontingent (ver)nieuwbouw-woningen naar onze provincie.

Op verschillende manieren werd aan deze thema's aandacht besteed: in lied- en toneelvorm, alsmede door middel van discussie.

Daarnaast werd tussendoor opgetreden (met een deels op deze dag geënt repertoire) door de groep "Jakkas" uit Enschede, en presenteerde een aantal groepen d.m.v. marktkramen informatie.

Opvallend is, en dit kwam in de discussie weer naar voren, dat iedere bouwvereniging en gemeente op zijn eigen manier bezig is met deze thema's (of helemaal niet...), en dat het juist bewonersgroepen (moeten) zijn die het initiatief nemen voor een gezamenlijk optreden van bewoners, bouwverenigingen en gemeenten.

Vooraf het woonlasten-thema lokte veel discussie uit. Bewoners-eisen op dit terrein zijn o.a.:

- lagere betaalbare huren
- stopzetting huurharmonisatie
- afschaffing 18% btw-tarief op gas, water, elektriciteit
- geen verdere stijging van provinciale en gemeentelijke heffingen.

Naast vertegenwoordigers van bewoners-groepen waren ook vertegenwoordigers van politieke partijen uit de Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden aanwezig, alsmede ambtenaren en vertegenwoordigers van bouwverenigingen.

Duidelijk werd hoe noodzakelijk het is dat alle betrokkenen zich gezamenlijk gaan (blijven) inzetten voor eerdergenoemd eisenpakket.

Het Bewoners-Overleg-Overijssel in de Stadsvernieuwing (Boos dus) zal hiertoe verdere initiatieven nemen.

*Inlichtingen over Boos en het verslag
van 18 december bij de volgende adressen:
Kosterstraat 4, Deventer (05700-33232)
Drienerstraat 39, Hengelo (074-426225)
(Jos Alberink/Frank Bosman)*

SLB WIL PROVINCIAAL NET VAN DESKUNDIGEN EN VRIJWILLIGERS

Het Samenwerkingsverband Limburgse Bewonersgroepen is een belangenorganisatie van bewonersgroepen die de problemen die zij gezamenlijk ervaren met betrekking tot wonen, huren en stadsvernieuwing willen aanpakken.

De organisatie SLB bestaat reeds meerdere jaren en dat is geen verheugend feit, maar een bittere noodzaak. De bewonersgroepen doen steeds meer een beroep op ondersteuning van andere bewonersorganisaties omdat in vele situaties de positie van de bewoners in relatie tot instanties als woningcorporaties, gemeenten, provincie en in sommige situaties zelfs welzijnsinstellingen zeer slecht te noemen is. Vaak komt het voor dat de belangen van bewoners ondergeschikt zijn aan eigen belangen van de genoemde organisaties.

In dit artikel willen wij U iets vertellen over het ontstaan, de organisatie, de activiteiten en de externe kontakten van het SLB.

Tijdens een solidariteitsbijeenkomst in Kerkrade, gehouden op 11 februari 1977 in verband met de afbraakplannen voor 72 nog goede woningwoningen (de zogenaamde "Voccartgroep"), werd het initiatief geboren om tot een grotere samenwerking te komen tussen de verschillende Limburgse bewonersgroepen. Op deze solidariteitsbijeenkomst bleek namelijk de trieste gang van zaken in Kerkrade niet op zich zelf te staan maar grote gelijkenis te vertonen met de problemen die vele andere bewonersgroepen in Limburg aan de lijve ondervinden. De problemen zijn van velerlei aard en lopen uiteen van kleine strubbelingen in het overleg tussen huurders, woningeigenaren en gemeenten met betrekking tot de stadsvernieuwing, woon- en huurproblemen tot het volledig vastlopen van het overleg en het systematisch negeren van bewonersbelangen. Een bundeling van krachten lijkt de enige manier te zijn om het hoofd te kunnen bieden aan de vaak onbeperkt lijkende macht van hen die op volkshuisvestingsgebied in Limburg de scepter zwaaien. Daarom werd op een vervolgbijeenkomst in de maand mei 1977 te Heerlen door de veertien daar vertegenwoordigde bewonersgroepen besloten tot de oprichting van een samenwerkingsverband voor Limburgse bewonersgroepen.

Later bleek dat het regelmatig bij elkaar komen van alle bewonersgroepen erg moeilijk was (o.a. door de werkzaamheden in de eigen buurt). Daarom is er in oktober 1978 een initiatiefgroep S.L.B. gevormd. Deze initiatiefgroep SLB bestaat uit bewoners en beroepskrachten uit verschillende in de provincie verspreid liggende buurten. Deze groep (ongeveer 15 mensen) komt maandelijks bij elkaar om de stand van zaken te bespreken en informatie- en actie-programma's uit te werken. Verder heeft de initiatiefgroep de taak op zich genomen om de voorbereidende werkzaamheden uit te voeren voor de bijeenkomsten van alle aangesloten groepen en andere door het samenwerkingsverband te ondernemen activiteiten. Het bestuur van de vereniging S.L.B. kan deze werkwijze overnemen.

Wat wil het SLB?

Het Samenwerkingsverband van Limburgse bewonersgroepen wil informeel en op basis van vrijwillige deelname functioneren. Het Samenwerkings-

verband moet gedragen worden door de aangesloten bewonersgroepen en staat ter hunner dienste.

Het samenwerkingsverband wil dus optreden als belangenorganisatie voor de aangesloten bewonersgroepen en wil zich onafhankelijk en niet partijpolitiek gebonden opstellen.

Naast de lokale bewonersorganisatie die momenteel in verschillende gemeenten reeds bestaan of in oprichting zijn, wil het samenwerkingsverband van Limburgse bewonersgroepen zich meer richten op specifiek voor de hele provincie geldende problemen of onderwerpen. Evenals bij de plaatselijke samenwerkingsvormen zal ook bij het samenwerkingsverband voor Limburgse bewonersgroepen iedere aangesloten bewonersgroep zijn eigen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid behouden. Het aksent zal bij de activiteiten in de eigen buurt blijven liggen. De activiteiten van het samenwerkingsverband liggen in het verlengde hiervan. Op verzoek zal het samenwerkingsverband wel steun verlenen aan afzonderlijke bewonersgroepen. Daartoe wil het samenwerkingsverband door middel van samenwerking en uitwisseling trachten een provinciaal net van deskundigen en vrijwilligers te vormen die desgewenst voor meerdere bewonersgroepen inzetbaar zijn.

Binnen het hierboven geschetste kader wil het samenwerkingsverband zich in eerste instantie op de volgende punten richten:

- * het verschaffen en uitwisselen van informatie en ervaringen aan de aangesloten bewonersgroepen
- * het inventariseren en signaleren van problemen waarmee de bewonersgroepen te maken hebben
- * het gezamenlijk met de aangesloten bewonersgroepen zoeken naar oplossingen voor problemen waar ze zelf niet uitkomen
- * het steunen of zelf ondernemen van acties op verzoek ten behoeve van de aangesloten bewonersgroepen. Indien nodig zullen hiervoor contacten gelegd worden met andere gelijksoortige organisaties.

Om uitvoering te geven aan het haar voor ogen staande doel zal het samenwerkingsverband contacten zoeken met reeds bestaande instellingen en organisaties die plaatselijk, provinciaal of landelijk actief zijn. Desgewenst zal een beroep op steun en/of gezamenlijke actie ondernomen worden.

In de loop der jaren gedane activiteiten

1977 en 1978

1. Verschillende keren zijn bewonersgroepen bij elkaar gekomen. Deze bijeenkomsten hadden o.a. tot doel het kweken van solidariteit, kennisgeving, ervaringen uitwisselen, het aanvaarden van een eisenpakket. Uit deze bijeenkomsten volgt, dat bewonersgroepen elkaar opbellen, of eens bij elkaar op bezoek gaan.
2. De oprichting van de vereniging Samenwerkingsverband van Limburgse Bewonersgroepen. Het besluit de vereniging SLB op te richten is genomen op 9 december 1978 tijdens de SLB-aktiedag in Sittard.
3. Opzet van de organisatie van Samenwerkingsverband Limburgse Bewonersgroepen, ledenwerving enz. Op dit moment zijn circa 50 bewonersgroepen lid.
4. De uitgave van een SLB krant met informatie over de buurten, democratisering woningverenigingen, bezuinigingen op volkshuisvesting

en informatie over activiteiten initiatiefgroep.
In 1978 zijn 6 nummers en een aktiekrant uitgegeven.

5. Het houden van een aktiedag op 9 december 1978 in Sittard.
Aan de hand van de knelpunten die bewoners ondermeer ervaren bij:
- woning- en wijkverbetering
 - nieuwbouw c.q. vervangende nieuwbouw
 - onderhoud
 - huren
 - overleg, inspraak

is een eisenpakket opgesteld en op de aktiedag door de aanwezige vertegenwoordigers van bewonersgroepen aanvaard.

Dit eisenpakket is verzonden naar gemeentelijke, provinciale- en rijksoverheid, woningcorporaties en welzijnsinstellingen in Limburg. Op deze aktiedag waren zo'n 120 afgevaardigden van een 30-tal bewonersgroepen uit Limburg aanwezig. De aktiekrant en de aktiedag geven knelpunten en eisen aan op het gebied van de stadsvernieuwing, huren, overleg e.d., waarmee Samenwerkingsverband Limburgse Bewonersgroepen aan de slag wil.

6. Brieven naar Gedeputeerde Staten van Limburg, alle statenfrakties in de Provinciale Staten, Provinciale Directie van Volkshuisvesting, Huuradvieskommissie. Mede door ons schrijven heeft het College van Gedeputeerde Staten aangekondigd een nota "woningbouw en stadsvernieuwing" uit te brengen. In deze nota zal de Provincie ingaan op haar taken op dat terrein.

1979 - 1980 - 1981 - 1982

Op 12 mei 1979 is de vereniging SLB opgericht die op 9 januari 1981 veranderd is in de initiatiefgroep SLB.

Vele buurten zoals Versellienbosch Heerlen, Witte Huizen Sittard en de Rozengaard uit Brunssum, zijn zeer veelvuldig ondersteund door het SLB.

In 1980 is een themanummer van de SLB-krant (80-3) gemaakt over democratisering van woningbouwcorporaties waarbij vanuit buurtgroepen gereageerd wordt. Daaruit blijkt dat het democratiseren nog erg weinig opschiet.

Nu in 1982 is daar een thema-avond over georganiseerd en het blijkt dat dit onderwerp nog even aktueel is. Er blijkt in 2 jaar weinig te zijn veranderd en bewonersgroepen en commissies hebben nog steeds weinig invloed op het beleid bij een woningcorporatie.

Met name onderwerpen als: renovatie, woonlasten, democratisering van woningcorporaties zijn onderwerpen die steeds blijven terugkomen.

Er wordt aandacht aan besteed in de krant, er worden kontaktavonden georganiseerd en van daaruit wordt aktie ondernomen naar desbetreffende instanties.

Organisatie

Momenteel is het SLB nog een initiatiefgroep, die geen rechtspersoonlijkheid bezit en een éénmalige subsidie voor 1981/1982 van f. 5.000,- van de Provincie Limburg krijgt. In 1983 gaat het SLB over in de stichting SLB.

In het verleden is gebleken dat een verenigingsvorm voor het SLB een onwerkbare vorm was, vanwege het steeds wisselend ledenbestand. Omdat een rechtspersoonlijkheid gewenst is in verband met het ver-

krijgen van subsidies e.d. is na enige interne discussie en na overleg met externe instanties gekozen voor de Stichtingsvorm. Deze stichtingsvorm voldoet aan het democratiseringsbesluit van de overheid m.b.t. gesubsidieerde instellingen.

Initiatiefgroepleden

Tot nu toe draaide het SLB vooral op de activiteiten van de initiatiefgroep. Hierin zitten naast vertegenwoordigers van bewonersgroepen ook beroepskrachten. Bewonersvertegenwoordigers en beroepskrachten doen het SLB-werk naast hun normale taken. Verder beschikt het SLB de afgelopen jaren over een part-time administratieve kracht op WVM-basis.

De SLB-activiteiten waren de afgelopen jaren in sterke mate afhankelijk van de mogelijkheden die bewonersvertegenwoordigers en beroepskrachten hadden. Deze afhankelijkheid leverde niet alleen problemen op ten aanzien van continuïteit en structurele aanpak maar belemmerde ook een behoorlijke uitbouw van de organisatie. De huidige structuur is dan ook onvoldoende om het doel dat de SLB zich stelt te kunnen realiseren. Met het aanbrengen van een stichtingsvorm wil het SLB hierin verbetering aanbrengen. Een beperkte professionele uitbouw met behoud van eigen identiteit en zelfstandigheid is daarnaast onontbeerlijk om het initiatief van het SLB te kunnen voortzetten.

De nieuwe stichting SLB

A. Doelstellingen

Het SLB heeft in haar stichtingsstatuten als doelstelling opgenomen:

- het ondersteunen van bewoners, bewonersgroepen en organisaties ter zake van de volkshuisvesting in ruime zin;
- het bundelen en begeleiden van activiteiten van bewonersgroepen en hun organisatie ter verbetering van de volkshuisvesting;
- het bevorderen van de deelname en zeggenschap van bewoners, bewonersgroepen en hun organisatie inzake de volkshuisvesting.

B. Organisatiestructuren

Het SLB heeft als rechtspersoon gekozen de Stichtingsvorm waarbij sprake is van twee geledingen, te weten:

- De Raad van aangeslotenen
- het Bestuur.

Bij 1.

De Raad van aangeslotenen bestaat o.m. uit vertegenwoordigers van bewonersorganisaties die de doelstelling van de Stichting SLB onderschrijven en willen werken aan de verwezenlijking van die doelstelling. Alleen de vertegenwoordigers van de als zodanig erkende bewonersorganisaties hebben stemrecht. De stemgerechtigde leden van de raad van aangeslotenen hebben het statutaire recht een meerderheid van de bestuursleden te kiezen. Naast het benoemen van vertegenwoordigers in het bestuur van de Stichting heeft de raad van aangeslotenen tot taak het bestuur te adviseren over alle zaken die de stichting betreffen. De raad komt minimaal 1 x per jaar bij elkaar.

Bij 2.

Het bestuur van de Stichting bestaat uit minimaal 5 en maximaal 9 personen. De meerderheid van bestuursleden is afkomstig uit de raad

van aangesloten. De overige bestuursleden kunnen benoemd worden op voordracht van personeel en vrijwilligers en/of door het bestuur zelf. Het bestuur is belast met de uitvoering van het werkplan dat in overleg met de raad van aangesloten is opgesteld. Zij kan daarvoor een beroep doen op eventueel toekomstig personeel en de initiatiefgroep SLB welke blijft voortbestaan.

C. Middelen

De Stichting tracht haar doel te bereiken door:

- 1) Het beschikbaar stellen van bij haar werkzaam zijnde beroepskrachten en vrijwilligers.
- 2) Het signaleren van problemen met betrekking tot de volkshuisvesting in ruime zin.
- 3) Het desgevraagd adviseren en helpen van bewoners, bewonersgroepen en hun organisator.
- 4) Het geven van voorlichting en informatie, het uitgeven van publicaties en het verrichten van onderzoek.
- 5) Alle andere middelen die voor het bereiken van het doel bevorderlijk kunnen zijn.

De financiële middelen van de Stichting kunnen bestaan uit:

- subsidies
- giften, legaten en opstellingen
- bijdragen uit abonnementen en van leden van de Raad van Aangeslotenen
- andere inkomsten.

Financiën

Voor 1983 heeft het SLB een structurele subsidie aangevraagd, een konsulent(e) en een $\frac{1}{2}$ administratieve kracht. Op basis daarvan is een activiteitenplan gemaakt voor 1983.

Aktiviteiten voor 1983

De activiteiten van het SLB hebben een tweeledig karakter. Enerzijds aktiegerichte activiteiten en anderzijds ondersteunende en voorlichtende of informerende werkzaamheden. Het verkrijgen van een konsulent is van belang voor het uitvoeren van deze activiteiten. Kan het SLB niet beschikken over een konsulent dan kan slechts een gedeelte van het onderstaande werkplan uitgevoerd worden omdat het dan alleen gedaan moet worden door vrijwilligers.

De activiteiten die het SLB verricht zijn in hoofdzaak gericht op de volgende aspecten:

- * verbetering voor- en naoorlogse woningen
- * betaalbaarheid
- * verhuis- en herinrichtingskosten
- * democratisering woningverenigingen (en gemeentelijke woningstichtingen c.q. woningbedrijven)
- * onderhoud
- * toewijzingsbeleid
- * overleg met HID
- * verbetering partikuliere woningen

- * een- en tweepersoons huishoudens
- * nieuwbouwwoningen (programma's, uitvoering, cursus etc.)
- * organisatie van bewonersgroepen.

In hoofdlijnen zijn de activiteiten van het SLB onder te verdelen in:

- A. aktiebijeenkomsten/kontaktdagen
- B. direkte ondersteuning van bewonersgroepen
- C. informatie/voorlichting/kursussen

Aktiebijeenkomsten/kontaktdagen

In aansluiting op de activiteiten van het SLB in 1982 m.b.t. de kontaktdagen worden ook in 1983 weer van deze kontaktbijeenkomsten gehouden. Deze bijeenkomsten kunnen het karakter hebben van een kontakt leggen tussen bewonersgroepen, het elkaar informeren en problemen op een rijtje krijgen rondom door hen bepaalde of aktuele onderwerpen.

Afhankelijk van deze bijeenkomsten kunnen aansluitend aktiebijeenkomsten georganiseerd worden om het probleem in bredere kring onder de aandacht te brengen van de verschillende overheden. Dit kan in de vorm van een manifestatie, forumdiskussie of protestmars.

Voor 1983 worden een viertal kontaktdagen georganiseerd rondom aktuele onderwerpen. Verder wordt er ruimte gelaten voor een tweetal aktiebijeenkomsten afhankelijk van de problemen volgend uit de kontaktbijeenkomsten. Uiteraard kunnen t.g.v. aktuele ontwikkelingen meer dagen georganiseerd worden, wanneer bewonersgroepen dit wensen.

Voorlopig zijn de volgende kontaktdagen gepland:

1. Woonlasten, zoals gasprijzen, huren gemeentelijke tarieven etc. In aansluiting op landelijke ontwikkelingen en akties zal er onderzoek gedaan worden naar de woonlasten in Limburg. Hierbij wordt gekeken naar de ontwikkeling van woonlasten in nieuwbouwwijken, oudere woningen en pas gerenoveerde woningen. Deze onderzoekgegevens zijn dan het diskussiemateriaal voor deze kontaktbijeenkomsten.

2. Demokratisering woningverenigingen

Hiervoor is een start gemaakt in 1982. In 1983 zal de aktuele stand van zaken bij de verschillende woningverenigingen, gemeentelijke woningstichtingen e.d. onderzocht worden. Na vergelijking met de gegevens uit 1982 kan er dan tijdens de kontaktbijeenkomsten een belans opge maakt worden.

3. Renovatie en Onderhoud

De discussie over renovatie of (groot) onderhoud is momenteel zeer aktueel. Ook geluiden van het Ministerie wijzen erop dat men meer onderhoudsplannen wil stimuleren. In relatie tot de betaalbaarheid zijn veel bewonersgroepen voorstander van deze onderhoudsplannen zonder huurverhoging.

Er is toch een aantal geluiden waar te nemen dat de nodige zorg oproept, zoals:

- komt er toch een huurverhoging bij groot onderhoudsplannen?
- wordt er niet teveel normaal onderhoud via groot onderhoudsplannen meegenomen?
- komt men later nog in aanmerking voor subsidie voor renovatie o.d.?
- hoe is de uitvoering van de plannen, is er voldoende toezicht?
- hoe is het overleg (rol architect, CSW etc.)?

Dit soort vragen zullen tijdens deze contactbijeenkomsten aan de orde komen.

4. Woningtoewijzing

Het toewijzen van woningen is ten tijde van woningnood (er zijn nog altijd veel woningzoekenden) een zeer belangrijke zaak.

De meeste huurders en woningzoekenden hebben er nauwelijks zicht op hoe woningen worden toegewezen. De woningverenigingen geven hierover nauwelijks informatie, laat staan dat bewoners invloed hierop hebben. Aan de hand van de gegevens uit de groepen worden er bijeenkomsten georganiseerd. Bij al deze bijeenkomsten komt de organisatie van bewonersgroepen aan de orde. Indien er ruimte in tijd en geld overblijft bestaat nog de mogelijkheid om een aparte bijeenkomst te organiseren rondom bewonersorganisatie.

De aktiedagen zullen in overleg met de aangesloten bewonersgroepen vastgesteld worden. De voorbereiding zal in nauw overleg met de groepen die met het betreffende onderwerp te maken hebben worden gedaan. Hierbij wordt bepaald welke zaken besproken dienen te worden, welke regio erbij betrokken wordt, wat met de resultaten zal moeten gebeuren. De onderzoeken van het SLB over de genoemde onderwerpen kunnen als basis dienen voor de discussie op deze aktiedagen.

Direkte ondersteuning van bewonersgroepen

Wanneer bewonersgroepen bij het SLB aankloppen voor ondersteuning bij het zoeken naar oplossingen van problemen op een van de eerder genoemde gebieden, dan kan het SLB het volgende doen:

1. De groep in contact brengen met onafhankelijke deskundigen (b.v. jurist, bouwkundige e.d.)
2. De groep in contact brengen met bewonersgroepen met soortgelijke problemen
3. De groep telefonisch, schriftelijk of mondeling informatie verschaffen over oplossingen elders
4. De groep ondersteunen bij plaatselijke akties zoals hulp bij de organisatie, samenstellen van een aktiekrant, solidariteitsverklaringen, sturen naar b.v. woningvereniging, gemeente of rijk, zelf aanwezig zijn en andere bewonersgroepen eveneens oproepen om tijdens de akties aanwezig te zijn etc.
Met name zal bij deze activiteiten de rol van een consultant zeer belangrijk zijn.

Informatie/voorlichting/kursussen

Het SLB wil in 1983 veel aandacht besteden aan kennisoverdracht. Zoals reeds te lezen viel, zijn de contactbijeenkomsten gedeeltelijk van informatieve aard. Via contacten met het sekretariaat kan men daarnaast alle mogelijke gevraagde inlichtingen krijgen. Verder ligt het in de bedoeling om ook in 1983 de SLB krant 6x uit te brengen.

De opzet van de SLB krant zal bestaan uit:

1. Themanummers betreffende de onderwerpen van de kontaktdagen en aktiebijeenkomsten
2. Artikelen op basis van akties, gebeurtenissen in de Limburgse buurten, het zogenaamde buurtnieuwsw
3. Informatie over o.a. aktuele provinciale en landelijke onderwerpen

zoals: huuraanpassingen, woonlasten, wetswijzigingen, subsidie-regelingen etc.

Aan de hand van de reacties uit de buurten en naar aanleiding van de contactbijeenkomsten ligt het in de bedoeling om in 1983 een tweetal cursussen te organiseren. Gepland worden een cursus "Woningbouwverenigingen wat zijn dat, hoe werken ze" en een cursus "Bewonersorganisatie".

Deze keuze is bepaald op basis van de meest actuele vragen vanuit de aangesloten groepen.

In de loop van 1983 worden hiervoor nog uitnodigingen verspreid.

Het SLB heeft contacten met plaatselijke, provinciale en landelijke overheden en/of organisaties die indien gewenst in 1982 gekontinueerd en/of uitgebreid zullen worden.

* Plaatselijke welzijnsinstellingen

Voor het SLB is hier sprake van een indirect contact met deze organisaties. Dit op basis van deelname van de betreffende beroepskracht aan de initiatiefgroep SLB. De initiatiefgroep zal de contacten met plaatselijke welzijnsinstellingen uitbreiden met name gericht op deelname aan de initiatiefgroep door niet vertegenwoordigde plaatsen.

* Provinciale welzijnsinstellingen

Er is de tweede helft van 1981 regelmatig overleg geweest met het BOWL over een verbetering van de samenwerking. Dit overleg zal in 1982 met name gericht zijn op de mogelijk door het BOWL en de initiatiefgroep gezamenlijk te organiseren scholingsbijeenkomsten.

* Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing

Een consultant van het LOS neemt deel aan de initiatiefgroep SLB. Naast deze deelname zal bekeken worden of de samenwerking uitgebreid kan worden naar gezamenlijke activiteiten.

* Provinciale Overheid

Het overleg met de Provincie zal ook in 1982 zijn doorgang vinden. Hierbij gaat het er met name om de positie van bewoner ten opzichte van de provinciale overheid te verbeteren. Dit staat tenminste voor het SLB voorop in het overleg met het college van G.S. Daarnaast heeft het SLB eveneens contact met het college van G.S. over de subsidie aan het SLB.

* Woningcorporatie en gemeente

De contacten met woningcorporaties en gemeenten verlopen voornamelijk schriftelijk. Deze vinden meestal plaats naar aanleiding van een vraag voor ondersteuning door een bewonersorganisatie.

* Overkoepeling woningcorporaties

Het contact met het NCIV of de NWR was het afgelopen jaar incidenteel en meestal gericht op het verkrijgen van informatie. Momenteel vindt er een aktieonderzoek plaats naar de ervaringen die de bewonersgroepen hebben met het CSW als architect bij renovatieprojecten. Het CSW is onderdeel van het NCIV.

Samenwerkingsverband
Limburgse Bewonersgroepen
Julianastraat 74,
6441 BV Brunssum
tel. 045 - 255464

SAMENWERKINGSVERBAND FUNGEERT ALS BUFFER

Wie eind 60-er jaren een opsomming had moeten geven van de meest opvallende ontwikkelingen op het Friese platteland, zou daar weinig moeite mee hebben gehad.

Wat meteen in het oog sprong dat was de verdwijning van tal van kleinere boerenbedrijven, de leegloop van de kleine dorpen, de opheffing van een groot aantal kleine dorpsschooltjes en de sluiting van veel dorpswinkels die een te kleine klantenkring hadden en niet opgewassen waren tegen de moordende concurrentie van supermarkten en grote warenhuizen.

In Weststellingwerf, een plattelandsgemeente met 21 kleine dorpen in Z.O.-Friesland, kwamen die ontwikkelingen door een aantal oorzaken nog scherper naar voren.

In deze hoek van Friesland was vooral op de zandgronden het kleine boerenbedrijf een veel voorkomend verschijnsel. Van 1950 tot 1970 kwam het in Weststellingwerf tot een halvering van het totale aantal boerenbedrijven.

De industrialisatie van de hoofdplaats Wolvega ging gepaard met een gemeentelijk beleid gericht op groei en concentratie van voorzieningen in Wolvega.

Terwijl Wolvega zijn inwoneraantal verdubbelde gingen de kleine dorpen in ruim 20 jaar met 25% achteruit.

Ook het voorzieningenniveau in de kleine dorpen werd sterk aangetast. Zeven openbare lagere scholen in de kleine dorpen moesten de deuren sluiten.

Cok tal van dorpswinkels konden zich in deze stroomversnelling niet overeind houden. De groei van Wolvega trok supermarkten aan, waartegen de dorpswinkel onmogelijk stand kon houden.

De leegloop van dorpen vond natuurlijk ook zijn weerslag op het verenigingsleven. Ledenverlies en het vaak noodgedwongen vertrek van de jongeren uit het dorp brachten ook de verenigingen in problemen. Als bovendien voor het dorp de school met zijn akkomodatiemogelijkheden en zijn sociale stimuleringsfunctie wegviel, betekende dat in veel gevallen een fundamentele aantasting van het bestaan van het dorp als gemeenschap.

Keerpunt

In 1974 was dat uithollingsproces nog volop gaande, ook al nam de onvrede in de kleine dorpen merkbaar toe. Maar incidentele pogingen om verbetering in de situatie te brengen, haalden weinig uit. De Plaatselijk Belang organisaties, die tot taak hebben om de belangen van het dorp naar buiten te behartigen, zagen de ontwikkelingen als onstuitbaar over zich heen komen.

Toch kwam in 1974 een tegenbeweging vanuit de kleine dorpen op gang. Op initiatief van het plaatselijk opbouwwerk kwamen de besturen van de plaatselijke belangverenigingen bijeen om te praten over een voorstel om een groots opgezet leefbaarheidsonderzoek te houden.

Deze bijeenkomst vormde de directe aanleiding tot de oprichting van de Begeleidingskommissie Leefbaarheid Kleine Dorpen, een samenwerkings-

verband van plaatselijk belangorganisaties van de 21 kleine dorpen in Weststellingwerf. De Begeleidingskommissie stelde zich tot taak om de gemeenschappelijke belangen van de kleine dorpen tegenover het gemeentebestuur te behartigen.

De eerste stap daartoe was het scheppen van een vast overlegkanaal tussen het bestuur van de Begeleidingskommissie en het Kollege van B. en W. Direkt nadat de resultaten van het onderzoek bekend waren, werd het zgn. permanent overlegorgaan ingesteld.

1. In het permanent overlegorgaan, dat in de beginfase maandelijks bijeen kwam, hadden het voltallige kollege en het bestuur van de Begeleidingskommissie zitting. Naast deze permanente band 'naar boven' werd er met subsidie van de gemeente ook een permanente band 'naar beneden' in het leven geroepen. De informatievoorziening naar de bewoners van de kleine dorpen kreeg gestalte door middel van een huis-aan-huis verspreide Kleine-Dorpenkrant die ± 4 keer per jaar verscheen.
2. In een later stadium werden er ook vanuit het opbouwwerk kursussen opgezet ten behoeve van bestuursleden Plaatselijk Belang en leden van plaatselijke werkgroepen.

De eerste activiteit van de Begeleidingskommissie was het opstellen van een 'Wensenpakket'. Aan de hand van de gegevens uit het Leefbaarheidsonderzoek, gingen speciale werkgroepen Leefbaarheid in alle dorpen aan de slag om de bestaande tekorten te inventariseren en de belangrijkste verlangens op schrift te zetten. Deze verzamelde verlangens uit de kleine dorpen leverden het zogenaamde 'Wensenpakket' op dat door de Begeleidingskommissie aan de raad aangeboden werd. De raad, nog steeds geschrokken van de uitkomsten van het onderzoek, stelde een middellange termijn programma op om aan deze wensen te kunnen voldoen. Uitgesmeerd over drie jaar werd in totaal 3 miljoen gulden uitgetrokken voor de bouw van verenigingsakkomodaties, de verbetering van wegen en kruispunten, de aanleg van parkeerplaatsen, speelveldjes. Bovendien werd er op basis van het wensenpakket een meerjarenprogramma ontwikkeld voor de aanleg van fietspaden en riolering.

Deze strooibeurt betekende echter nog niet een fundamentele koerswijziging in het beleid. Dat werd op twee momenten duidelijk, n.l. bij de verschijning van het bestemmingsplan Buitengebied in 1977, toen de Kleine - Scholen nota van de gemeente in concept gereed was. Beide beleidsplannen vormden een uitwerking van het concentratiebeleid, zoals dat eerder in 1974 in het Struktuurplan was vastgelegd. Slechts in een beperkt aantal rayonkernen zou woningbouw worden toegestaan, zo werd duidelijk. Voor de kleine scholen was de boodschap helemaal somber. Op de langere termijn werd de sluiting van nog eens 6 kleine scholen onvermijdelijk geacht. Om te voorkomen dat de raad aan beide plannen zijn goedkeuring zou geven, werd de bevolking van de kleine dorpen gemobiliseerd.

Het bestemmingsplan Buitengebied werd door de gemeente teruggenomen. Ook de concept-nota kleine scholen ging van tafel. Op initiatief van de Begeleidingskommissie werd een werkgroep ingesteld met onderwijsvertegenwoordigers uit de kleine dorpen om een nieuwe Kleine-Scholennota op te stellen.

Inmiddels hadden de ontwikkelingen in de Raad geleid tot het aftreden van de wethouder Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Onder de nieuwe wethouder werd een nieuwe koers ingeslagen. Voor het eerst werd er een reeks bestemmingsplannen ontwikkeld voor de klei-

ne dorpen. Vanuit de kleine dorpen kon aangegeven worden op welke plek in het dorp men in de toekomst de woningen wilde hebben.

Het nieuwe woningbouwbeleid vond zijn uitdrukking in het 'Woningverdelingsplan Weststellingwerf' dat, samen met de 'Kleine Scholennota' in 1978 door de Raad vastgesteld werd.

Evenredige verdeling van woningen over alle dorpen stond voortaan voorop. Extra woningbouw zou toevallen aan dorpen waar de school in zijn voortbestaan werd bedreigd en waar sprake was van vergrijzing van de bevolking. De Kleine Scholennota vond op die manier een hechte basis in het Woningverdelingsplan.

Nieuwe barrières: de provincie

De strijd leek gestreden in 1978. De leefbaarheid van alle dorpen vormde voortaan de hoeksteen van het gemeentelijk beleid. Na vier jaar van continue acties leek de rust weergekeerd. Toch was de werkelijkheid anders. In 1979 reageerden Gedeputeerde Staten van Friesland met een scherpe brief op het Woningverdelingsplan van Weststellingwerf.

De inspraak was te ver doorgevoerd, zo vond Gedeputeerde Staten. Woningbouw mocht niet dienen als middel om de school in stand te houden en uitvoering van de plannen zou onherroepelijk leiden tot aantasting van het landschapsbeeld.

Deze opvattingen die bij de Provincie leefden, kregen ook beleidsmatig hun uitwerking in het Ontwerp-Streekplan Friesland. Op provinciaal niveau was de Feriening Lytse Doarpen al geruime tijd actief om het provinciale beleid zodanig te beïnvloeden dat er meer groeimogelijkheden voor de kleine dorpen zouden komen. Om het Woningverdelingsplan overeind te houden werd door de Begeleidingskommissie samen met de eigen gemeentelijke wethouder van R.O. de bevolking opgeroepen om actief stelling te nemen tegen het beleid van de provincie.

In oktober 1979 werd een maand van protestacties afgesloten met een grote deelname vanuit Weststellingwerf aan een provinciale demonstratie van de Friese kleine dorpen tegen het Ontwerp-Streekplan.

Aanhoudende druk vanuit de Feriening Lytse Doarpen leidde er daarna toe dat ook het provinciaal bestuur meer en meer oog begon te krijgen voor de problemen van de kleine dorpen.

Binnen de eigen gemeente waren daarna de problemen nog steeds niet opgelost. Grote wrijvingen tussen de wethouder Volkshuisvesting en de gemeentelijke woningstichting, die als voorzitter de eertijds afgetreden wethouder had, leidden ertoe dat de uitvoering van het Woningverdelingsplan niet van de grond kwam. Om de impasse te doorbreken kwam de Begeleidingskommissie met het voorstel om een driepartijenoverleg te starten, met Gemeente, woningbouwcorporaties en Begeleidingskommissie, met de bedoeling om een meerjarenplanning te ontwikkelen voor de woningbouw in de kleine dorpen.

In januari 1980 ging het overleg van start. Na korte tijd lagen er plannen voor een tweetal bouwstromen in de kleine dorpen. De eerste bouwstroom omvatte 30 woningen. Bij de aanvraag van de bouw werden in de dorpen door de plaatselijk belangorganisaties begonnen met werwing en inschrijving van woningzoekenden en gegadigden.

Koerswijziging gemeente

Gaandeweg het overleg begon de interesse van de kant van de gemeente te verminderen.

In augustus 1981 bleek dat de gemeente de reeds eerder aanwezige mogelijkheid had aangegrepen om een groot bouwproject in Wolvega van start te laten gaan. Daardoor werd iedere ruimte voor woningbouw in de kleine dorpen teniet gedaan. Om de koerswijziging te dekken werd aan de Raad een Evaluatienota over het Woningverdelingsplan aangeboden. In deze tussentijdse evaluatie werd gekonkludeerd dat de ontwikkeling van de woningbouw in de kleine dorpen in overeenstemming was met het programma van het Woningverdelingsplan.

De Raad ging akkoord met de koerswijziging in het gemeentelijke bouwbeleid, de Begeleidingskommissie, totaal verrast door deze ontwikkelingen, had het nakijken.

Na bestudering van de gemeentelijke nota werd een 'tegenrapport' opgesteld, waarin de berekeningen en konklusies van de gemeente aangevochten werden. Na aanbieding van het tegenrapport aan de Raad in oktober 1981 en overleg met het Kollege, gaf de verantwoordelijke wethouder, opdracht tot het opstellen van een nieuwe Evaluatienota. De nieuwe nota bevestigt de zienswijze van de Begeleidingskommissie en zal binnenkort aan de nieuw verkozen Raad worden aangeboden. Met het nieuwe Kollege zijn inmiddels door de Begeleidingskommissie afspraken gemaakt om binnen afzienbare tijd een nieuw begin te maken met het overleg over de woningbouw in de kleine dorpen.

Verhouding plaatselijke organisaties en Begeleidingskommissie

Het verslag van de gebeurtenissen maakt enigszins duidelijk dat de Begeleidingskommissie, wanneer nodig, in staat bleek de bevolking in de dorpen te mobiliseren. Op basis van dat vermogen wist ze het beleid ingrijpend te beïnvloeden. Uitgangspunt daarbij was het creëren van sterke overlegposities. Informatievoorziening naar de dorpen vond rond bepaalde items en akties uitgebreid plaats door middel van de Kleine-Dorpenkrant. Daarnaast werd bij akties tegen gemeentelijke plannen of tegen het provinciaal beleid veel tijd en inspanning geïnvesteerd om duidelijk te maken dat de opstelling van de Begeleidingskommissie massaal door de bewoners van de kleine dorpen ondersteund werd.

Bij het bestemmingsplan Buitengebied vond een uitgebreide huis-aan-huis enquête plaats. Bij de discussie over het scholenplan werden in alle dorpen met kleine scholen discussieavonden belegd. Op die avonden onderschreven 1500 mensen een aantal stellingen gericht op het behoud van de kleine school.

Bij de akties tegen het provinciale beleid werden 2200 handtekeningen opgehaald. Huis-aan-huis werden protestkaarten verkocht die aan de leden van Provinciale Staten opgestuurd konden worden. Daarnaast werden demonstratieve bijeenkomsten en politieke forumavonden belegd.

Toch is het nodig om meer duidelijkheid te verschaffen over de rol die door verschillende partijen binnen het geheel vervuld werd. Bij alle activiteiten waren verschillende geledingen te onderscheiden.

Aan de kant van de Begeleidingskommissie waren dat het:

- het bestuur van de Begeleidingskommissie
- de Begeleidingskommissie als samenwerkingsverband van Plaatselijk Belangorganisaties
- de (besturen van) Plaatselijk Belangorganisaties in de dorpen
- de werkgroepen in de dorpen

- e. de bevolking
- f. het plaatselijk opbouwwerk.

Kenmerkend voor het functioneren van dit geheel is wellicht de ontstaansgeschiedenis van de Begeleidingskommissie.

De Begeleidingskommissie is niet 'spontaan' ontstaan vanuit de ontwikkelingen op het plaatselijk niveau van de dorpen. Van het begin af is de Begeleidingskommissie een 'kunstmatige' belangenorganisatie geweest. Kunstmatig niet alleen omdat ze ontstond vanuit initiatieven vanuit het opbouwwerk, maar ook omdat het bestuur van de Begeleidingskommissie steeds bestaan heeft uit een vrij selekte elite uit de dorpen, die in staat was om een uitgesproken voorhoedefunctie en een voortrekkersrol te vervullen. Dat wil tevens zeggen dat het bestuur in staat was om een beleid en werkmethodes te ontwikkelen om onderhandelingen met andere partijen te voeren op een ander niveau dan men in de dorpen tot op dat moment gewoon was. Het opbouwwerk vervulde bij de ontwikkeling van de koers en het uitzetten van de verschillende stappen een sterke initiërende functie.

De meest intensieve relatie onderhield het opbouwwerk met het bestuur van de Begeleidingskommissie. Contacten met de dorpen ontstonden bij de uitvoering van het eenmaal uitgezette beleid; opzetten en begeleiden van werkgroepen binnen de dorpen; uitvoering van enquêtes, beleggen van bijeenkomsten; kursusactiviteiten.

Al deze activiteiten in de dorpen waren gericht op:

- a. verzameling van gegevens om ervoor te zorgen dat het gemeentelijk beleid afgestemd werd op de wensen in de dorpen
- b. mobiliseren van de bewoners en bundeling van verzet tegen gemeentelijke/provinciale plannen
- c. informatieverstrekking en deskundigheidsbevordering.

Wat betreft het gemeentelijk beleid tegenover de kleine dorpen vervulde de Begeleidingskommissie de functie van schild en zwaard ten behoeve van de kleine dorpen, althans voorzover het ging om de gemeenschappelijke belangen. De behartiging van individuele belangen van dorpen bleef de taak van de dorpen zelf.

Nadat bijvoorbeeld het wensenpakket van de dorpen zijn vertaling had gevonden in gemeentelijk beleid, dienden de dorpen zelf voorzover het hun verlangens betrof, te letten op de realisatie van plannen, of het nu ging om de aanleg van fietspaden, de bouw van verenigingsakkomodaties of de verbetering van verkeerssituaties. De preciese invulling en uitvoering van gemeentelijk beleid bleef dus zaak van de plaatselijke belangenorganisaties zelf.

Vraagtekens

Bij het functioneren van de Begeleidingskommissie en de rol van het opbouwwerk daarbij zijn veel vraagtekens te plaatsen.

Bepalend voor alles is de keuze geweest om de kleine-dorpen-problematiek op gemeentelijk niveau aan te pakken en niet op het niveau van ieder dorp afzonderlijk. Uitgangspunt bij die keuze was de overweging:

- a. dat alle 21 dorpen in bijna gelijke mate met veelal dezelfde problemen gekonfronteerd worden
- b. dat om een oplossing voor die problemen te vinden gestreefd moest worden naar een fundamentele wijziging van het gemeentelijk beleid.

De vorming van een gemeenschappelijke belangenorganisatie voor de kleine dorpen vormde een adequaat antwoord op die geschetste uitgangssituatie. Die keuze had een aantal onvermijdelijke gevolgen. De aanpak

vanuit dat overkoepelende niveau kon alleen maar enige kans van slagen hebben, wanneer er vanuit de kleine dorpen bestuursleden voor de Begeleidingskommissie gevonden werden die een procesmatige manier van werken konden hanteren, zich konden richten op verder liggende beleidsdoelstellingen en op een vrij abstract beleidsniveau discussies konden aangaan. Een dergelijke groep mensen vormde niet direkt een afspiegeling van het gemiddelde Plaatselijk Belangbestuur. Want daar stond vanouds voorop: het zonder veel gepraat praktisch werken aan direkt zichtbare problemen, waarvan de oplossing binnen het bereik van ieder lag.

In die zin heeft er altijd een gigantisch groot verschil in deskundigheid bestaan tussen het bestuur van de Begeleidingskommissie en het gemiddelde Plaatselijk Belangbestuur. Dat verschil was verklaarbaar omdat ieder van deze twee partijen met een verschillend probleemveld gekonfronteerd werd. Het bestuur van de Begeleidingskommissie kon die voortrekkerrol alleen vervullen, wanneer ze een scherpe zelfcontrole toepaste door kontinu het beleid te toetsen aan datgene wat er in de dorpen leefde. Wat zich ontwikkelde was een soort vakbondskoncept waarbij ook twee niveau's zichtbaar zijn: bedrijvenwerk en centraal overleg.

Opbouwwerk in het geding

Natuurlijk komt ook hierbij de positie en taak van het opbouwwerk in het geding. De keuze voor ondersteuning van een overkoepelende organisatie brengt het opbouwwerk verder af van de plaats waar het altijd geacht wordt te staan; in de buurten, in de dorpen naast de mensen om wie het gaat.

Met als taak juist die mensen de middelen aan te reiken om zich te weer te stellen zodat ze voor hun belangen kunnen opkomen. Die taakstelling is in Weststellingwerf niet op die wijze vervuld door het opbouwwerk. De dorpen hebben wel met de Begeleidingskommissie de beschikking gekregen over een sterke machtspositie. En de afgelopen jaren is er een reeks van opzienbarende resultaten geboekt. Maar de tekorten zijn eveneens duidelijk zichtbaar. De Begeleidingskommissie heeft als een buffer gefungeerd tussen gemeente en de dorpen, zodat de plaatselijk belangorganisaties niet genoodzaakt werden om het eigen functioneren ter discussie te stellen. Men kon op de oude vertrouwde wijze verder gaan. Indien er om gevraagd werd, dan werd bereidwillig de volle steun en medewerking gegeven aan acties en werkzaamheden die vanuit de Begeleidingskommissie op gang werden gebracht. Hoewel het werk van de Begeleidingskommissie op die wijze naar de dorpen een grote uitstraling heeft gehad, valt het te bezien in hoeverre op plaatselijk niveau door het ontbreken van een op de dorpen gericht opbouwwerkproces blijvende resultaten behaald zijn in organisatievermogen en werkwijze van plaatselijke belangorganisaties.

In dat opzicht is er in Weststellingwerf sprake van een levensgroot dilemma. Maar wellicht gaat het alleen om een opbouwwerkdilemma, want vanuit de dorpen is er sprake van een onverwoestbaar vertrouwen in de Begeleidingskommissie.

Wim Saaltink
Stichting Samenlevingsopbouw
Weststellingwerf
Postbus 125, 8470 AC Wolvega
tel. 05610 - 4404

IDYLLISCH BEELD VAN PLATTELAND DOORBREKEN

Het beeld dat menig stedeling heeft van het platteland met zijn schilderachtige dorpjes, fraaie vergezichten en ruimte lijkt voornamelijk voort te komen uit zomerse rondritten door zonovergoten dreeven. Bij nadere beschouwing blijkt het platteland veel problemen waar men in standsvernieuwinggebieden mee te kampen heeft, ook te kennen. Huizen in een dorp worden ook ouder, ook het platteland kent woningbouwverenigingen en voor ieder kind in een klein plaatsje is niet altijd voldoende speelgelegenheid aanwezig. Daarnaast kent men er ook nog een aantal specifieke problemen, die juist te maken hebben met de veel geroemde kleinschaligheid. Een van de grootste problemen die bewonersorganisaties ten plattelende kennen is het doorbreken van het idyllische beeld dat bij veel mensen van hun situatie bestaat, niet in de laatste plaats in Den Haag.

In Drenthe is op dit gebied de Vereniging Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe actief. De vereniging richt zich op het behoud van de leefbaarheid in kleine dorpen. Het gaat daarbij om kernen waarvan het aantal inwoners dusdanig is teruggelopen, dat het draagvlak voor tal van voorzieningen als onderwijs, winkels en openbaar vervoer te smal dreigt te worden. In de Ledenberichten, het periodiek van de vereniging, komen onderwerpen als woningverdeling, hoge bouwkosten, de kleine school, verbouw van leegstaande boerderijen, winkelvoorzieningen en werkgelegenheid geregeld aan de orde.

Betaalbare woningen

De vereniging heeft rapporten uitgebracht over onder anderen betaalbaar openbaar vervoer en de kleine school. Voor het behoud van dit soort voorzieningen is het in de eerste plaats nodig dat de terugloop in inwonersaantal een halt toe geroepen wordt. Wat daarvoor nodig is, zijn in de eerste plaats, het zal stadsvernieuwers bekend in de oren klinken, betaalbare woningen. Voor de eigen bevolkingsaanwas is in veel gevallen niet voldoende betaalbare woonruimte aanwezig. De bestaande woningen zijn vaak verouderd, terwijl de prijzen verhoudingsgewijs nogal hoog zijn. Die prijzen zijn opgedreven door het tweede huizenbezit. In veel gemeenten is daar nu een eind aan gemaakt. Dat wil echter nog niet zeggen dat daarmee aan de woningnood een eind is gekomen. Daarvoor is nieuwbouw nodig. En om in kleine dorpen nieuwe huizen te bouwen is een kostbare zaak. Geen projektontwikkelaar interesseert zich voor het bouwen van twee of drie huizen. Goedkope massabouw is onmogelijk en bovendien ongewenst. Heb je dan een aannemer die voor een redelijke prijs wil bouwen, dan is het nog maar de vraag of een dorp voldoende ruimte in het woningbouwprogramma krijgt toegewezen. Nu de vrije sektor wat op apegapen ligt, komt het voor kleine dorpen geheel aan op de bereidheid van gemeenten hen voldoende premiewoningbouw toe te staan. Huurwoningen zijn in kleine kernen een problematische zaak. Veel woningbouwverenigingen voelen er weinig voor veel geld te steken in dure huizen in kleine plaatsen.

Die belangstelling zal nog kleiner worden als door tekort aan jonge ge-

zinnen de bestaansgrond voor de school wegvalt. De komst van de wet op het basisonderwijs heeft de kans daarop vergroot. In veel kleine kernen zal het moeilijk worden voldoende kinderen te leveren voor een geïntegreerde kleuter- en lagere school. De onlangs door staatssecretaris Hermes afgekondigde maatregelen voor kleine scholen lijken het akute gevaar voor verdwijnen van scholen in kleine kernen voorlopig afgewend te hebben. Toch blijft het onderwijs een grote zorg voor de vereniging.

Voorzieningen onder druk

Ook andere voorzieningen staan onder druk. De meeste dorpen zijn wel een dorps huis of een café rijk. Maar met name voor dat café is het moeilijk het hoofd boven water te houden. Houdt de eigenaar er mee op, dan betekent dat in veel gevallen het einde van het café. Wie nu nog een café moet kopen zal het moeilijk kunnen exploiteren. Wie naar een bibliotheek wil zal een eind moeten reizen om er te komen. Er komt wel een bibliobus in de meeste dorpen, maar die staat er niet erg lang en het assortiment is vaak nogal beperkt. De vereniging onderzoekt de behoefte aan meer voorzieningen op dit gebied. In veel dorpen wordt de vereniging gekonfronteerd met de vraag naar bejaardenwoningen. Er blijkt bij veel ouderen de behoefte om zo lang mogelijk in de eigen omgeving te blijven wonen. De vereniging is bezig met het onderzoeken van de mogelijkheid oude boerderijen om te bouwen tot leefeenheden, om zo een oplossing voor deze vraag te vinden.

De betrokkenheid van het welzijnswerk met de kleine dorpen is in Drenthe erg verschillend. Het varieert van niets doen tot actieve hulp. De persoon van de beroepskracht wil daarbij nog wel eens bepalend zijn. Toch kan het welzijnswerk een bepalende rol spelen bij het behoud van de leefbaarheid in kleine dorpen. De vereniging werkt dan ook nauw samen met het lokale welzijnswerk. Men denkt daarbij vooral aan training van de vrijwilligers van de verenigingen voor plaatselijk belang en de vraagbaakfunctie van het welzijnswerk. Tenslotte het openbaar vervoer. De vereniging heeft een onderzoek ingesteld naar dat vervoer. Het bleek dat slechts 4,4 procent van de Drentse bevolking geheel verstoken was van openbaar vervoer, maar dat veel meer kleine dorpen in de avonduren ook niet konden rekenen op een geregelde mogelijkheid van vervoer. Het rapport dat de vereniging over het onderzoek heeft opgesteld gaat tesamen met die van zusterverenigingen in naburige provincies naar de betreffende instanties. Overigens wordt samen met die zusterverenigingen veel werk gedaan in de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen.

*Vereniging Brede Overleggroep
Kleine Dorpen in Drenthe
Stationsstraat 11, 9401 KV Assen
tel. 05920 - 18018*

ETNISCHE MINDERHEDEN EN STADSVERNIEUWING

In M.O. nummer zes staat een interview met de heer Chandoe, gemeenteraadslid voor de Partij van de Arbeid in Den Haag, over etnische minderheden en stadsvernieuwing. Konklusies (in hoeverre je daarvan kan spreken):

1. Stadsvernieuwing is specifiek Nederlands, Etnische minderheden voelen zich daarbij niet betrokken, ook al omdat zij andersoortige problemen ervaren (bijvoorbeeld rond identiteitsbeleving).
2. Als het gaat om wat "extra" wordt besteed in het kader van het minderhedenbeleid, komt dat niet of nauwelijks ten goede aan die minderheid.
3. Specifiek voorwaardenscheppend beleid is dringend noodzakelijk. Dit staat haaks op het beleid van de overheid: namelijk veralgemeniseren.

Over deze bovenstaande punten vervolgen wij nu ons gesprek met Martin Misiedjan en Ton Boeren, beiden werkzaam bij het Stedelijk Buro Opbouwwerk Den Haag, respectievelijk als opbouwwerker en werkbegeleider.

Vraag: Zijn etnische minderheden betrokken bij stadsvernieuwing?

Martin: De mensen voelen zich totaal niet betrokken bij de stadsvernieuwing. Het probleem wordt pas actueel wanneer bij wijze van spreken de sloperhamer voor de deur staat. Wanneer het bezit bedreigd wordt, komen de mensen in actie. De voorbereiding om het te voorkomen staat heel ver van hen af.

Vraag: Wat staat dan dichtbij?

Martin: Wat zich afspeelt binnen de vier muren. De straat op zich en het gebeuren erom heen zegt hen niet veel. De overheid doet dat toch? Op de vraag naar participatie, wordt geantwoord: "Wij hebben toch niets in de melk te brokkelen".

Mensen voelen zich niet geaccepteerd in de samenleving.

Vraag: Is er een besef van "samen pakken wij de problemen aan" of worden zaken individueel opgelost, bijvoorbeeld de problemen rond de woonlasten?

Martin: De woonlastenproblematiek is zowel voor Nederlanders als voor buitenlanders in principe hetzelfde. Alleen bij etnische minderheden overheerst het gevoel niet geaccepteerd te worden: "Waarom zal ik dan nog meepraten?" Daarnaast speelt permanent de vraag of men in Nederland zal blijven of terug zal keren naar het land van herkomst. De motivatie om "zaken" te ondernemen is hiervan afhankelijk.

Ton: Beide zaken hangen ook samen, in de zin van "Als je hier blijft doe je ook meer moeite om geaccepteerd of erkend te worden". Nederlanders worden al veel langer gekonfronteerd met inspraak/participatie rond bijvoorbeeld de stadsvernieuwing. Wanneer zijn de eerste vertaalde stukken in wijkkranten gekomen? Twee, drie jaar geleden? Oftewel: er is een bepaalde cultuur gegroeid rond inspraak e.d., daar kun je ook vraagtekens bij zetten.

Vraag: Denken etnische minderheden anders over de overheid dan Nederlanders?

Martin: De democratiseringsgedachte is voor etnische minderheden onbekend. De overheid moet de beslissingen nemen, dan is het "van de gekke" als die overheid ook nog om jouw mening vraagt.

Vraag: *Dringt dat besef dan niet door?*

Martin: Jawel, maar als je dan toch niets te vertellen hebt...

Vraag: *Maar de overheid belijdt toch met de mond en ook financieel konstant dat het minderhedenbeleid prioriteit heeft? In de praktijk zie je toch dat daar veel Nederlanders van "profiteren". Kom je daar niet tegen in opstand?*

Martin: Jawel, maar dat is toch een vorm van corruptie.

Ton: Je moet niet vergeten dat de rol van de overheid in de meeste landen waar etnische minderheden vandaan komen anders is, vaak totalitair, met een vaak openlijke vorm van corruptie.

Vraag: *Welzijnsinstellingen staan niet open voor etnische minderheden?*

Martin: Klopt.

Vraag: *Dus aparte categorale instellingen. Bevestig je daar de positie van de etnische minderheden mee?*

Martin/Ton: De bevestiging gaat daaraan vooraf. Je spreekt de (Nederlandse) taal niet, je bent zwart. Het apart zijn is al bevestigend. Vanuit deze bevestiging gaan mensen zich apart organiseren.

Wij zijn er nog niet uit of er categorale en/of algemene organisaties moeten komen, c.q. blijven. Hoe de discussie ook zal uitvallen, in beide gevallen is het van essentieel belang hoe de verhouding categoriaal/algemeen zal zijn. Centraal bij ons staat dat wij in een richting werken dat de groepen zodanig worden toegerust dat ze zelf op basis van inzicht en kennis kunnen beslissen.

Vraag: *Zijn er tendensen merkbaar?*

Martin (na een heel lange stilte): Er is een neiging, vooral de laatste tijd om met meer eigensoortige organisaties te werken.

Vraag: *Gaan er veel mensen terug of denken ze daarover?*

Martin: Ja heel veel, met name de economisch sterkere trekken er tussen uit. Het zijn er slechts enkelen die het daadwerkelijk (financieel) kunnen doen.

Vraag: *Naast het feit dat degenen die het kunnen doen, vertrekken, zie je ook een tendens dat men zich steeds sterker afzet tegen de Nederlanders en/of de Nederlandse samenleving. Sommige groepen gaan zover dat ze niet meer wensen samen te werken met Nederlanders. Herken je dat?*

Martin: Jazeker. Bijvoorbeeld hier in Den Haag heb je het Haags Comitee tegen fascisme. Dat bestaat uit uitsluitend Nederlanders, die op zich goed werk doen, maar in hun werkwijze het buitenlanders bijna onmogelijk maken om te participeren. Er wordt teveel namens hen gepraat. Dat zet kwaad bloed en slaat om in het tegendeel: ze willen er niets mee te maken hebben.

Vraag: *Er is een bepaald ritueel gedrag wanneer het gaat om zaken als zich organiseren, vergaderen, actie voeren e.d. Dat gedrag is voor etnische minderheden vaak niet herkenbaar.*

Ton: Het is bij ons een permanent zoeken naar vormen die wel aansluiten.

Martin: Bijvoorbeeld propaganda, dat gooi je niet zo door de bus, dat lever je netjes af. Het gebruik van "illegale zenders" is zeer belangrijk. Via de kinderen bewerkstellig je het contact tussen school en ouders.

Vraag: *De gemeenschaps-ideologie: met z'n allen op de dorpsbrink?*

Martin/Ton: Nou ja, maar dat is zo regressief. Je zou wel kunnen stellen

dat het opbouwwerk verzakelijkend werkt. Het "gezellige" vergaderen is er niet meer bij. Vrouwen in opbouwwerk hebben hier met name op gewezen. Sociale systemen van etnische minderheden zijn vooral persoonlijke, gevoelsmatige contacten.

Vraag: Het informele, wat in reisgidsen wel de pantoffelparade wordt genoemd?

Martin: Ja, je ziet het in Nederland - zomers - dat soort uitingen. Met name jongeren verzamelen zich, waarna ze alras door de politie uiteengejaagd worden. De straatjes in onze nieuwbouwwijken moeten voor etnische minderheden een verschrikking zijn. Als je dat incalculeert, moeten wij bijvoorbeeld ook heel anders gaan denken over stadsvernieuwing en ruimtelijke ordening. Wij kunnen die confrontatie met de gevestigde denkbeelden nog lang niet aan. Daarvoor moeten de mensen eerst genoeg mogelijkheden hebben om inzicht en deskundigheid te verwerven. Bovendien wordt het probleem van de etnische minderheden door de overheid en door welzijnsinstellingen, dan wel niet in woorden, maar in daden ontkend. Uit angst, onkunde, of gewoon niet willen.

Naar aanleiding van dit gesprek wordt het idee besproken om landelijk een dag te organiseren voor opbouwwerkers die werken met etnische minderheden. Afsproken wordt om begin 1983 hier over verder te "stoeien".

Bart Lammers

DE ONMISBARE LOS-STEUN

Het nog niet zo lang geleden uitgebrachte Jaarboek Stadsvernieuwing 81/82 omvat zo'n 140 bladzijden waarin uitgebreid aandacht wordt besteed aan alle belangrijke aspecten van de stadsvernieuwing.

Zo wordt gedegen ingegaan op de "gedoogplicht" (privaat-rechtelijk en publiek-rechtelijk) en de hieromtrent ingediende en verworpen motie van Nypels D'66/Van Es PSP. Deze wilden de gedoogplicht ongedaan maken teneinde de (ontbrekende) machts-positie van de huurder enigszins te versterken. Alleen klein links stemde vóór. Ook, zo signaleert het LOS, een grote "huurders-"partij als de PvdA stemde tegen.

De grote partijen (PvdA, CDA, VVD) maakten een front en maakten het Nypels ook onmogelijk om gedurende zijn (korte) ministerschap stappen te ondernemen ter verbetering van de rechts-positie van de huurder.

LOS-jaarboek

Aangezien 90% van het uitvoerend opbouwwerk betrokken is bij allerlei woon-omgevings-vraagstukken en 70% bij woningverbeterings-problemen (zie recente Trend-onderzoek MO-6) lijkt het water naar de zee dragen om nog afzonderlijke aandacht te besteden aan het Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing. Bewoners-organisaties en uitvoerend opbouwwerk maken immers sinds jaar en dag uitgebreid gebruik van de specifieke ondersteuning die het LOS middels haar publikaties en adviserings-werk biedt. Zeer belangrijk daarbij is steeds gebleken dat deze "steun-funksie" consequent vanuit de bewoners-belangen opereert en haar diensten aanbiedt. Ook - en misschien wel juist - gegeven de onmogelijke situaties waarvoor bewoners-organisaties, hun dienstverleners en ook de gemeenten thans worden gesteld, blijft de expertise van het LOS onmisbaar. Afgezien van de in deze MO-7 ook opgenomen literatuur-lijst is enige nadere aandacht voor enkele meer recente LOS-publikaties dan ook op zijn plaats.

Belangwekkend is ook het hoofdstuk over de "partikuliere woningverbetering". Deze in allerlei opzicht moeilijkste paragraaf in de stadsvernieuwing verdient - qua beleid - al jaren een dikke onvoldoende. Het instrumentarium voor de bewoner-eigenaar (zowel uit adviserings-, als financieel oogpunt) wordt systematisch beneden de maat gehouden. Een vraagstuk waarvoor ook het LKS (Landelijk Kontakt Stadsvernieuwingscorporaties) sinds jaar en dag vergeefs aandacht vraagt.

De reële mogelijkheden die hier liggen om middels (ver-)bouw bureaus of korporaties van de buurt een werkelijk accent te leggen op de bewoners-organisaties en door hen vertrouwde "eigen" deskundigheid, worden maar zelden of nooit handen en voeten gegeven. Voorbeelden als de Stadsvernieuwingscorporatie Leeuwarden blijven uitzondering; om weinig opgehelderde redenen blijven lokale (ambtelijke?) gemeentebesturen - ondanks bewoners-aandrag op meer eigen organisatie-vormen - staan op zo ambtelijk mogelijke "service"-bureaus. Nog afgezien van psychologische en beheers-vragen; en zelfs nog afgezien van democratiserings- en zelfwerkzaamheids-beleidsdoelmerken is het duidelijk dat door deze opstelling het politieke gemeente-bestuur door deze accumulaties van instrumentarium bij het ambtelijk apparaat niet alleen de relatieve positie van de bewoners tekort doet, maar m.n. ook de eigen (machts-)positie.

Zeer uitgebreide aandacht in het Jaarboek ook voor de woonlasten-problematiek. Het boekje verscheen vóór het aantreden van het nieuwe kabinet zodat over de voornemens daarvan geen boekje kon worden opgedaan. Maar de tussen-kopjes "weinig gehoor in Den Haag" en "politiek gaat voorbij aan problemen" hebben niets aan aktualiteit verloren, zoals de recente woonlasten-manifestaties in de Haagse Schepelzaal en Amicitia duidelijk maakten. Gemeenten, bewoners-organisaties en vakbeweging wijzen terecht met nadruk op de noodzaak de "woonlasten-problematiek" integraal te benaderen. De absolute teruggang in inkomens en uitkeringen en de even absolute stijging van allerlei onderdelen van het woonlasten-pakket maken allerlei "deel-voor-deel"-calculaties tot een politiek verduisteringswerk.

Verder in het LOS-Jaarboek nog afzonderlijk aandacht voor de tanende bewoners-invloed (die - zoals terecht gesignaleerd wordt - mede wordt teruggedrongen door de aanstelling van participatie-deskundigen bij de verhuurders!). Weliswaar wordt het recht van bewoners(-organisaties) op "eigen" deskundigheid alom met de mond beleden, maar in de praktijk komt hier bitter weinig van terecht. Hier en daar blijken "provinciale stadsvernieuwingsfondsen" enige uitkomst te brengen voor de financiering van plaatselijke "eigen" deskundigheid. Als bijlagen omvat het jaarboekje o.m. een overzicht van "MG-cirkulaires" en een "adressen-lijst" van de "samenwerkende bewoners-organisaties in m.n. de steden.

LOS-extra: De Buurtkrant

Voor wie het LOS-blad '82-11 gemist heeft: het ombudsteam heeft een afzonderlijk katern over "de buurtkrant" in herdruk uitgebracht (verkrijgbaar voor Fl. 1.-). Daarin wordt het belang van buurtkranten nog eens uiteengezet en worden voorbeelden en tips gegeven, alsook enkele literatuur- en kursusaanwijzingen. Beknopt en helder zeer bruikbaar bij discussie in bewoners-organisatie over de opzet, c.q. wijziging van het buurtelijke publiekatie-beleid.

Ten slotte zij nog gewezen op de brochure Woningverbetering, Voorbereiding en Uitvoering (40 blz.), waarin in volgorde beknopte aanwijzingen gegeven worden langs de "proces-route", beginnend met een hoofdstuk over "architecten-keuze", volgen "inventarisatie", "planontwikkeling", "goedkeuringsfase", "aanbesteding", "renovatie-kontrakt", "uitvoering" en eindigt de publikatie met een aantal bijlagen, w.o. voorbeelden van kontrakten, vragenlijsten en verhuis-tips: aanbevolen.

Een AFBAKENING van het begrip participatie,
Nationale Woningraad, december 1982, 61 pag.

De titel van het boekje zegt het al, het gaat over 'participatie' binnen de volkshuisvesting. Het begrip participatie en de achtergronden ervan worden onder de loupe genomen. Twee organisatievormen van bewonersinvloed worden behandeld. Eén vanuit de optiek van de gemeente (wijkraad) en één vanuit de verhuurder (bewonersraad).

BECKER, Horst.

Mitdenken, mitwirken, mitentscheiden...: Grundlagen und Ergebnisse des Bundeswettbewerb 1980-1981 "Buerger, es geht um Deine Gemeinde". Stadt, jrg. 29-1982.

Een verslag wordt gegeven van de stadsvernieuwingsaktie "Buerger, es geht um Deine Gemeinde" van 1980-1981 in Westduitsland, die in de vorm van een wedstrijd tussen gemeenten is gehouden. Doel van de actie is geweest het versterken van de interesse van bewoners in de ontwikkelingen in hun gemeente en het ertoe bewegen van andere gemeentes om de stadsontwikkeling ter hand te nemen.

Beoordeeld wordt in hoeverre een projekt origineel is, een initiërende werking heeft, efficiënt is en inpasbaar in de omgeving, verder wordt de kwaliteit van de planning en de deelname van de bevolking beoordeeld. De resultaten en ondervonden problemen alsmede de beschrijvingen van diverse projekten worden weergegeven.

BROEKMAN, Harry e.a.

Wijk, buurt en welzijn. Samsom, 1980. Prijs: f 35,—.

De bijdragen aan deze 'reader' hebben als gemeenschappelijk thema 'het welzijn op wijk en buurt nivo'. Dat de redaktie 'welzijn' niet als specifiek begrip aanmerkt blijkt ondermeer uit de bijdrage van Janny Rodermond over de ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening van de nieuwbouwwijken na de tweede wereldoorlog.

Jan Broers gaat in op allerlei initiatieven op het vlak van het wonen, waaruit blijkt dat er nu sprake is van een grotere oriëntatie op de wijk en buurt dan tot dusverre vaak het geval was. De bijdrage van Gerard Kleijn gaat over het opbouwproces in de stadsvernieuwing.

BUSSINK, dr.F.L.

Plannen voor stadsvernieuwing. Samsom, 1980, 480 pag.

De dissertatie van Bussink, die als medewerker verbonden is aan de vakgroep bestuursrecht en bestuurskunde van de RU-Groningen, handelt over de verhouding tussen planning en recht. Het bevat ondermeer een schets van de ontwikkeling van het stadsvernieuwingsbeleid en van het planningsrecht bij stadsvernieuwing. Het onderzoeksdeel gaat over de stadsvernieuwingsplannen van twintig middelgrote steden en over de ontwikkeling van bestemmingsplannen in Dordrecht, Leeuwarden en Groningen.

GELDERBLOM, Annemarie.

Ruim 500 nieuwe woningen voor Utrecht: de tweede saneringsstroom. Berichten over Stadsvernieuwing, jrg. 7, nr. 2.

Een verslag wordt gedaan van het Utrechtse stadsvernieuwingsproces in de jaren zeventig met de nadruk op de zgn. tweede saneringsstroom. Van de wijk Houtplein die in deze fase is gesaneerd worden de achtergronden van de bewonersinspraak belicht alsmede de organisatie en procedure van de inspraak.

Door de bouw in fasen is de herhuisvesting mogelijk gemaakt. Door akties van bewoners zijn garantiehuren afgedwongen, een gevolg hiervan zijn bezuinigingen op materialen door de bouwer, hetgeen later tot klachten en reparaties heeft geleid.

GOHIER, Jean.

La campagne europeenne pour la renaissance de la cité: quels résultats? Urbanisme, juli 1982.

Een synthese wordt gepresenteerd van de strekking van de bijdragen aan de Europese Stadsvernieuwingscampagne. Het blijkt dat grote overeenstemming bestaat over de wensen t.a.v. stadsvernieuwing in Europa en t.a.v. het bewustzijn van de mogelijkheden. Punten van overeenstemming betreffen het geloof in de onmisbaarheid van de stad als woongebied in de huidige maatschappij, het gevoel dat de stad niet automatisch gevormd moet worden door economische en sociale processen, het op de juiste waarde schatten van monumenten en historische kernen en de noodzaak van inspraak van de bevolking.

HABERER, P. e.a.

Geldstromen en lobbyen. Volkshuisvesting, jrg. 34, nr. 5.

P.Haberer, B.de Kleijn, F. Nicolas en C. de Wit stellen voor, dat het rijk ten aanzien van de stadsvernieuwing meerjarenafspraken met de gemeenten maakt en op basis van het rijksplan jaarlijks een stadsvernieuwingsbudget aan de gemeente verstrekt. Er dient een goede motivatie voor stadsvernieuwing te komen. Een wet op de stadsvernieuwing zou een aantal basisvoorzieningen moeten formuleren, waar mensen in stadsvernieuwingsgebieden recht op hebben. Organisaties als het LOS, het LOBH en de VNG dienen zich gezamenlijk tot een pressiegroep te ontwikkelen. Het is voorts hoog tijd een Vaste Kamercommissie voor de Stadsvernieuwing te beginnen. In de landelijke kranten en weekbladen dient meer aandacht aan de stadsvernieuwing te worden besteed. Er dient radicaal gedecentraliseerd te worden, zodat op lokaal niveau de politieke keuze voor buurtvernieuwing inhoud gegeven kan worden.

HONG SENG, Yap.

Stad, wie doet je wat? Staatsuitgeverij, 1981, 96 pag.

In de verantwoording stelt de auteur dat hij gepoogd heeft een toegankelijk boekje over stadsvernieuwing te schrijven voor een breed publiek. In de eerste drie hoofdstukken, die bijna de helft van het boekje beslaan, gaat Yap Hong Seng in op de historische achtergronden van de stadsvernieuwing. De drie laatste hoofdstukken gaan onder meer over belangenstrijd rond de gebouwenvoorraad, het besluitvormingsproces bij buurtvernieuwing en over stedenbouwkundige ontwikkelingen.

KLERK, Len de.

De paradox van de planning. Plan, jrg. 13, nr. 7/8, 1982.

Aan de hand van het voorbeeld van het Rotterdamse stadsvernieuwingsbeleid wordt de aandacht erop gevestigd dat hier niet een geavanceerde planningsmethodiek een toenadering tussen plan en uitvoering is bereikt, maar een serie politieke afspraken tussen de stedelijke overheid en de betrokken bewonersorganisaties. In de meeste situaties echter bestaat een grote kloof tussen doel en middelen, waarbij de planning deze niet kan overbruggen omdat er een te grote nadruk ligt op het procedurele aspect van de planning. Uit de sociologische processen die de drijfveer vormen van het ontwikkelingsproces van de

ruimtelijke planning en de democratisering wordt de konklusie getrokken dat democratisering in de meeste gevallen niet meer is geworden dan een indicator voor de haalbaarheid van het produkt van de planning. Gepleit wordt voor maximale decentralisatie van voorbereiding en uitvoering van de planning en uitschakeling van de bureaucratische procedures.

KLEIJN, Gerard de.

Samen staan we sterk. Staatsuitgeverij, 1978.

Stadsvernieuwing kan worden onderscheiden in een verbouwproces en een opbouwproces. Dit boek is uitgebracht in het kader van het "proeftuinen-onderzoek" en bevat het theorie-gedeelte van het opbouwproces. De Kleijn behandelt hierin ondermeer de fasering en de dilemma's van het opbouwproces bij stadsvernieuwing. Daarnaast komen uitgebreid problemen rond de interne en externe organisatie van de buurt aan de orde. Uitvoerig wordt ingegaan op de taken van het opbouwwerk. Gesteld wordt ondermeer dat het opbouwwerk in het opbouwproces een belangrijke, maar niet onmisbare rol kan vervullen. Tenslotte komt het opbouwproces in de zes proeftuingebieden aan de orde.

NICOLAS, F. en P. van Hemmen.

Ondersteuning bij participatie. IVA, Tilburg, 116 pag., prijs f 15,-.

In opdracht van het ministerie van VRO onderzochten de auteurs welke instellingen zich bezig houden met direkte dienstverlening bij participatieprocedures, welk soort kennis er wordt gevraagd en wordt aangeboden en welke hulpmiddelen en methodes er gebruikt worden. Op basis van dit onderzoek stellen de IVA-onderzoekers hun advies op. De gedachte wordt ondermeer geopperd om 'erkende' bewonersgroepen een budget ter beschikking te stellen waarmee bewonersgroepen in principe een betaald bemiddelend advies van derden kunnen inwinnen.

NIEUWE steden: verslag studiereis Duitsland 1979. Eindred. Afdeling Stedebouwkundig Onderzoek van de Centrale Directie van de Volkshuisvesting; voorw. J.P.J. Fit. 's-Gravenhage, Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, 1980, 128 pag.

In september 1979 is door een aantal ambtenaren van VRO een studiereis gemaakt naar West-Duitsland, met als doel tot een gedachtenwisseling te komen m.b.t. het spanningsveld tussen Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, aan de hand van nieuwe steden in relatie tot onder meer de stadsvernieuwing. De aandacht werd vooral gericht op landelijke, regionale en lokale omstandigheden, de besluitvorming, de uitvoering en de uiteindelijke tot stand gekomen kwaliteit. De bezochte nieuwe steden waren Wulfen (voorstad van Dorsten), Hochdal (voorstad van Duesseldorf), Chorweiler (stadsdeel Keulen), Nordweststadt (stadsdeel Frankfurt am Main).

PROBLEMEN van grote stad vergelijkbaar: tweegesprek Van der Ploeg - Berg, door Frans Jozef van der Heijden. De Nederlandse Gemeente, jrg. 36, nr. 36.

De VNG wordt door Van der Ploeg gezien als een organisatie voor grote en kleine gemeenten, hoewel de VNG wel eens wil overheersen. De financiering van de grote steden moet op totaal andere gronden gebaseerd zijn dan de financiering van alle andere gemeenten. De grote steden hebben heel sterk het gevoel dat parlement en regering altijd naar de kleintjes kijken. Een beeld wordt gegeven van de eerste confrontaties van Van der Ploeg als wethouder van stadsvernieuwing. In Rotterdam is niets principiëls tegen direkte democratie, zoals in de

stadsvernieuwingsorganisaties. Tot slot wordt de VNG de betweterigheid, het belerende toontje, kwalijk genomen.

TEKST slotverklaring afsluitingsconferentie Berlijn.
Stadsbeeld, nr. 12, mei 1982.

Tijdens de afsluitingsconferentie van de Europese Stadsvernieuwingscampagne in Berlijn (maart 1982) zijn 10 konklusies geformuleerd. In de konklusies wijst men op de menselijke maat als overwegende faktor, de inspraak, de rol van de plaatselijke overheden, de renovatie, de verbetering van het stedelijk milieu, de handhaving van economische activiteit en het verschaffen van gemeenschapsvoorzieningen.

TURPIJN, Wouter en Henk Veenema.
Bewonersparticipatie, Van Loghum Slaterus, 1979, 196 pag.

Turpijn en Veenema schreven hun boek in het kader van het Structuuronderzoek Bouwnijverheid. Het inmiddels veel geciteerde boek gaat onder meer over de achtergronden en ontwikkelingen van bewonersparticipatie. De auteurs spitsen hun verhaal toe op bewonersparticipatie op het terrein van de nieuwbouw, de stadsvernieuwing en op het beheer van woningen. Daarnaast worden de rollen van de verschillende participanten in het bouwproces tegen het licht gehouden.

URBAN renewal in Western Europe / ed. N.J.M. Nelissen.
Oorspronkelijk vervaardigd voor het International Congress of the Council of European Municipalities, Urban Ecology, nr. 5, juni 1982.

Met behulp van acht case studies van Aken, Antwerpen, Bazel, Dublin, Elsinore, Manchester, Mulhouse en Rotterdam wordt de benadering t.a.v. de stadsvernieuwing in de verschillende landen verduidelijkt. Ingegaan wordt op de overeenkomsten en verschillen tussen stadsvernieuwing in West-Europese landen, de rol van bewoners, organisatorische en bestuurlijke aspecten, maatregelen om stadsvernieuwing te bevorderen en hindernissen die men hierbij ondervindt.

In een lijst met aanbevelingen wordt onder meer aandacht gevraagd voor consequentheid in de beleidsvoering van de lagere overheid, het integreren van stadsvernieuwingsprojecten in het geheel van de ruimtelijke en sociale politiek, de participatie waarbij moet worden gelet op de positie van zwakke groepen, het aantasten van de zeggenschap van gemeenten door het systeem van financiering, en maatregelen om verwaarlozing van onderhoud te voorkomen.

VELDHUIZEN, Ir. H. van.
De Buurt Blijft, Oude Stadswijken Overleg Leeuwarden, mei 1980,
391 pag., prijs f 37,50.

Het rijk geïllustreerde boek bevat een gedetailleerd verslag van tien jaar bewonersaktie voor behoud en verbetering van de Leeuwarder Transvaalwijk. Zowel de planfase als de uitvoeringsfase wordt beschreven. De centrale rol die de bewoners bij de vernieuwing van hun wijk hebben gespeeld loopt als een rode draad door het boek. Het specifieke van deze eerste stadsvernieuwingswijk van Nederland is het feit dat de bewoners zelf - met behulp van eigen deskundigheid - het bestemmingsplan voor de wijk hebben ontwikkeld.

LOS-PUBLIKATIES

RENOVATIE

Verbetering van woningwetwoningen

Deze brochure wordt al lang door het LOS uitgegeven. In de brochure is allerlei informatie opgenomen over zaken, welke bij renovatie voor bewoners en bewonerskomité's van belang zijn. In de laatste (5e) druk zijn de nieuwe huurwetten en laatste ontwikkelingen opgenomen. § 7,50.

Model-renovatiekontra

Als de voorbereidingen voor een renovatie in goed overleg met de bewoners zijn afgerond, is het belangrijk de afspraken vast te leggen in een voor iedereen duidelijk kontrakt. Gezien het feit, dat het merendeel van de kontrakten in het verleden deze naam niet verdienden, en omdat er tijdens of na de uitvoering van renovatie problemen kunnen ontstaan over de afspraken, heeft het LOS een voorbeeld-kontrakt opgesteld. Deze brochure is al verschillende malen herdrukt. In de laatste versie zijn de gevolgen van de nieuwe Huurwet verwerkt. § 3,50.

Planvoorbereiding en planuitvoering bij woningverbetering

Aan de oplevering van een gerenoveerde woning gaat veel tijd, en energie en vergaderen vooraf. Dat begint al met het allereerste begin (1): waarom een verbetering, en niet iets anders? En: moet er een architect gekozen worden, hoe gaat dat? En welke opdracht wordt gegeven? (2). Als dat achter de rug is wordt er veel onderzocht: woonwensen, de woningen, mogelijkheden voor een andere woningindeling, speciale technische zaken zoals vocht of funderingen (3). Wanneer alle gegevens verzameld zijn, worden er plannen gemaakt (4) en goedgekeurd (5) en aanbesteed (6). Dan volgt de uitvoering van het plan (7 en 8). Deze brochure gaat over al deze 8 fasen van planvoorbereiding en planuitvoering.

Huren na woningverbetering

Woningverbetering is mooi, maar wat is de prijs, die ervoor betaald moet worden? Daarover gaat de brochure "huren na woningverbetering". In deze brochure worden alle mogelijke zaken rond de huurprijvaststelling na woningverbetering behandeld: ingrijpende/niet-ingrijpende woningverbetering; 2,5% berekening; wat zijn subsidiabele verbeteringen; het schijvensysteem; wanneer gaat de nieuwe huur in? en niet te vergeten: de kritiek op de 2,5%-methode: een eenvoudige rekenmethode voor betaalbare renovatiehuren? § 4,--.

Gedogen gaat van au!

Nog steeds is het invoeren van een wettelijke gedoogplicht voor huurders bij woningverbetering aktueel. Steeds weer, zoals recentelijk bij woningisolatie, denken bestuurders, dat huurders tot verbeteringen gedwongen moeten kunnen worden. Het meest bont heeft de minister van VRO het echter gemaakt. In zijn voorstellen gaat de gedoogplicht de huurders driedubbelt betaalde huur kosten. Over hoe, en waarom, en vooral, waarom-niet! gaat deze brochure over de gedoogplicht. § 4,25.

PARTIKULIERE WONINGVERBETERING

Iedere verbetering is een verbetering

In dit rapport komt de geschiedenis van 8 jaar stadsvernieuwing in de Spoorbuurt in Alkmaar naar voren. Een geschiedenis, welke een beeld

geeft van de "omslag" in het beleid rond het vraagstuk slopen of renoveren, zoals dit zich op vele plaatsen in Nederland in het begin van de 70-er jaren heeft voltrokken. Daarnaast wordt beschreven op welke wijze de hooggespannen verwachtingen bij de beleidswijziging zijn uitgekapt. Een geschiedenis, die gedomineerd wordt door het wijkcomité aan de ene kant en de gemeente aan de andere kant. De hieronder genoemde rapporten zijn te beschouwen als bijlagen bij dit rapport. (uitgave van de Stichting L.A.S., 1979). § 10,--.

Op de woningmarkt is uw daalder een gulden waard

Een onderzoek naar de ontwikkeling van de koopprijzen in de Spoorbuurt voor en na de beleidswijziging. Enorme prijsstijgingen (500%) deden zich in korte tijd voor. (uitgave Stichting L.A.S., 1979). § 5,--.

De geboorte van een nieuwe subsidieregeling

Een chronologisch overzicht van de ontwikkelingen rond de subsidie-regeling voor partikuliere woningverbetering, welke in 1979 tot de nodige schermutselingen tussen minister, 2e kamer en belangenorganisaties leidde, met als resultaat de nieuwe subsidieregeling van half augustus 1979. (uitgave Stichting L.A.S., 1979). § 5,--.

WOONLASTEN

Gaten dichten

Steeds meer wordt duidelijk, dat de huur van de vervangende nieuwbouw, ondanks individuele huursubsidie, tot grote problemen leidt. In opdracht van het wijkorgaan Crooswijk hebben een aantal studenten onderzocht welke gevolgen voor het uitgavenpatroon van de bewoners verwacht kunnen worden bij het betrekken van de te realiseren nieuwbouw in Crooswijk-Rotterdam. (uitgave van Wijkorgaan Crooswijk, 1979). § 7,50.

Vergulde armoede

Evenals in Crooswijk is ook in de wijk Feyenoord onderzoek gedaan naar de gevolgen van vervangende nieuwbouw voor het huishoudboekje van bewoners. Ook hier betrof het bewoners van toekomstige nieuwbouw. Het onderzoek had mede ten doel de overheid te overtuigen van de problemen, welke ontstaan door de hoge huren. (uitgave van Bewonersorganisatie Feyenoord, 1979). § 10,--.

Hoezo duur?

Ook dit betreft een onderzoek naar de te verwachten gevolgen van de huren van vervangende nieuwbouw. Het onderzoek richtte zich op de groep bewoners, die op dat moment in nog te slopen woningen woonden. Centraal staat de vraag of zij mogelijkheden zien om naar de geplande nieuwbouw te vertrekken. (uitgave van Wijkorgaan Cool, 1979). § 10,--.

Over betaalbaarheid en haalbaarheid

In dit onderzoek staan niet de toekomstige bewoners, maar de huidige bewoners van de vervangende nieuwbouw centraal. Ook hier niet bepaald een rooskleurig beeld omtrent de betaalbaarheid van de vervangende nieuwbouw. (uitgave van Wijkorgaan Crooswijk en het INW, 1979). § 5,--.

Woonlasten in de Nijmeegse Benedenstad

Er is onderzoek verricht naar de woonlasten, bestedingen en bezuinigingen van de toekomstige bewoners in de Nijmeegse Benedenstad. Het onderzoek betrof de bewoners van fase 1, omgeving Grotestraat (100 woningen). In dit rapport wordt verslag gedaan van het onderzoek aan de hand van een beschrijving van de situatie in de Beneden-

stad, en van de (toekomstige) bewoners. Woningtoewijzing, huur- en woonlastenquotes, bestedingen en bezuinigingen, individuele huursubsidie, loon- en koopkrachtontwikkeling vormen de belangrijkste titels van de verschillende delen van het rapport. Het onderzoek is verricht in opdracht van het Comité Benedenstad, en uitgevoerd door studenten en docenten van het Planologisch Instituut Nijmegen. (uitgave Comité Benedenstad, 1981). \$ 7,50.

Verhuizen is duurder dan de minister denkt

Medio 1980 is de landelijke aktie ter verhoging van de verhuis- en herinrichtingskostenvergoeding van start gegaan. Doel was de vergoeding verhoogd te krijgen van \$ 3.000,--/\$ 3.500,-- tot \$ 5.000,--. Als één van de resultaten van de aktie is een zwartboek uitgekomen, waarin zowel het eisenpakket, een overzicht van landelijke en plaatselijke akties als een onderzoek naar de werkelijke kosten van verhuizen is opgenomen. Gezien de grote vraag naar dit zwartboek is nu een 2e druk gemaakt. Ook de affiches, die bij de aktie zijn gebruikt, zijn nog verkrijgbaar tegen vergoeding van portiekosten. Inmiddels is bij de wijziging van de begroting van VRO voor 1982 de verhoging opgetrokken tot \$ 4.000,-- en \$ 4.500,-- (4 grote steden). \$ 2,50.

HUREN NIEUWBOUW

Nieuwbouwhuren

De huren in de vervangende nieuwbouw vormen een steeds groter probleem in de stadsvernieuwing. Niet alleen de uiteindelijke hoogte van de huur, maar ook de zeer verschillende berekeningswijzen leiden vaak tot grote verwarring. Willen bewonersgroepen weerwoord kunnen leveren, dan zijn ze genoodzaakt zich kennis te verschaffen omtrent de huurvaststelling. Deze brochure geeft een overzicht van de tot nu toe gehanteerde methoden. \$ 4,--.

Niet te betalen!, onderzoek naar de nieuwbouwhuren en woonlasten in Leiden

Enkele bewonersorganisaties, verenigd in het Overleg Binnenstadsbuurten, hebben samen met de Stichting Welzijn Leiden en het LOS een vergelijking gemaakt tussen huren en woonlasten van 7 Leidse projekten en 21 nieuwbouwprojekten elders. De konklusie is: Leidse huren zijn 20% hoger dan elders. De brochure "Niet te betalen!" bevat allerlei gegevens over nieuwbouwprojekten, en de gegevens zijn op overzichtelijke wijze gerangschikt. De brochure bevat ook een aktieprogramma voor lagere huren in de Leidse nieuwbouw (uitgave van Overleg Binnenstadsbuurten/St.Welzijn, 1981). \$ 2,--.

DIVERSEN

LOS-dokumentatie

Losbladige uitgave van de belangrijkste rijksregelingen en de daarin optredende wijzigingen. De uitgave wordt om de drie maanden herzien. Abonnementsprijs is gebaseerd op de druk- en portiekosten. De laatst verschenen afleveringen 9 en 10 (lopende vanaf juni 1980 t/m mei 1981) zijn nog in beperkte mate voorradig.

Bewonersdeskundigen

Het verschijnsel 'bewonersdeskundigen' wordt aan de hand van praktijkgevallen in beeld gebracht. Een bewonersdeskundige is iemand, die bewonersgroepen kan bijstaan met specifieke deskundigheid op het gebied van woonzaken, zoals bouwen en huren. De behoefte aan bewonersdeskundigen blijkt in de Praktijk groot te zijn. De invulling van deze behoefte gebeurt echter zeer verschillend, afhankelijk van de

plaatselijke omstandigheden. In de brochure worden een belangrijk aantal varianten behandeld. § 3,50.

Woningcorporatie, bondgenoot of tegenstander?

In deze brochure, welke samen met de LOBH is uitgebracht, uitgebreide informatie over ontstaan, werkwijze en opzet van de grootste groep beheerders van de sociale woningbouw in ons land: de woningbouwcorporaties. Aan de orde komen o.a. hoe ze nu functioneren, hoe dat beter zou kunnen en op welke wijze bewoners invloed kunnen uitoefenen als de korporatie in hun ogen niet goed functioneert. (uitverkocht).

Bijvoorbeeld Hoogeveen

Er is vaak veel actie en overleg nodig om als huurders invloed te krijgen op een woningbouwvereniging. De bewonersgroep Oude Bouw in Hoogeveen weet daarvan mee te praten. Zij hebben vier jaar lang actie moeten voeren om hun buurt gerenoveerd te krijgen. De woningbouwvereniging wilde daar aanvankelijk niets van weten. Dat de Oude Bouw toch is blijven bestaan en is verbeterd, heeft alles te maken met de invloed, welke bewoners zich wisten te verwerven op het bestuur en beleid van de bouwvereniging. In deze brochure is de gang van zaken in de afgelopen jaren beschreven. Daarmee is de brochure een aardige praktijkaanvulling op de LOS/LOBH-brochure over de woningcorporaties (Woningcorporatie, bondgenoot of tegenstander?). § 2,50.

LOS-blad

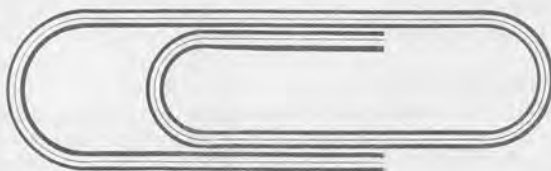
Los van wetenschappelijke prietpraat en politieke rookgordijnen houdt het Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing (LOS) zich nu al meer dan 7 jaar bezig met het adviseren en ondersteunen van bewonersorganisaties in de stadsvernieuwing. Het LOS deed en doet daarmee in een kleine 300 buurten, verspreid over Nederland, een schat aan kennis en zeer concrete ervaring op. Deze wordt onder meer 10x per jaar doorgegeven in het LOS-blad.

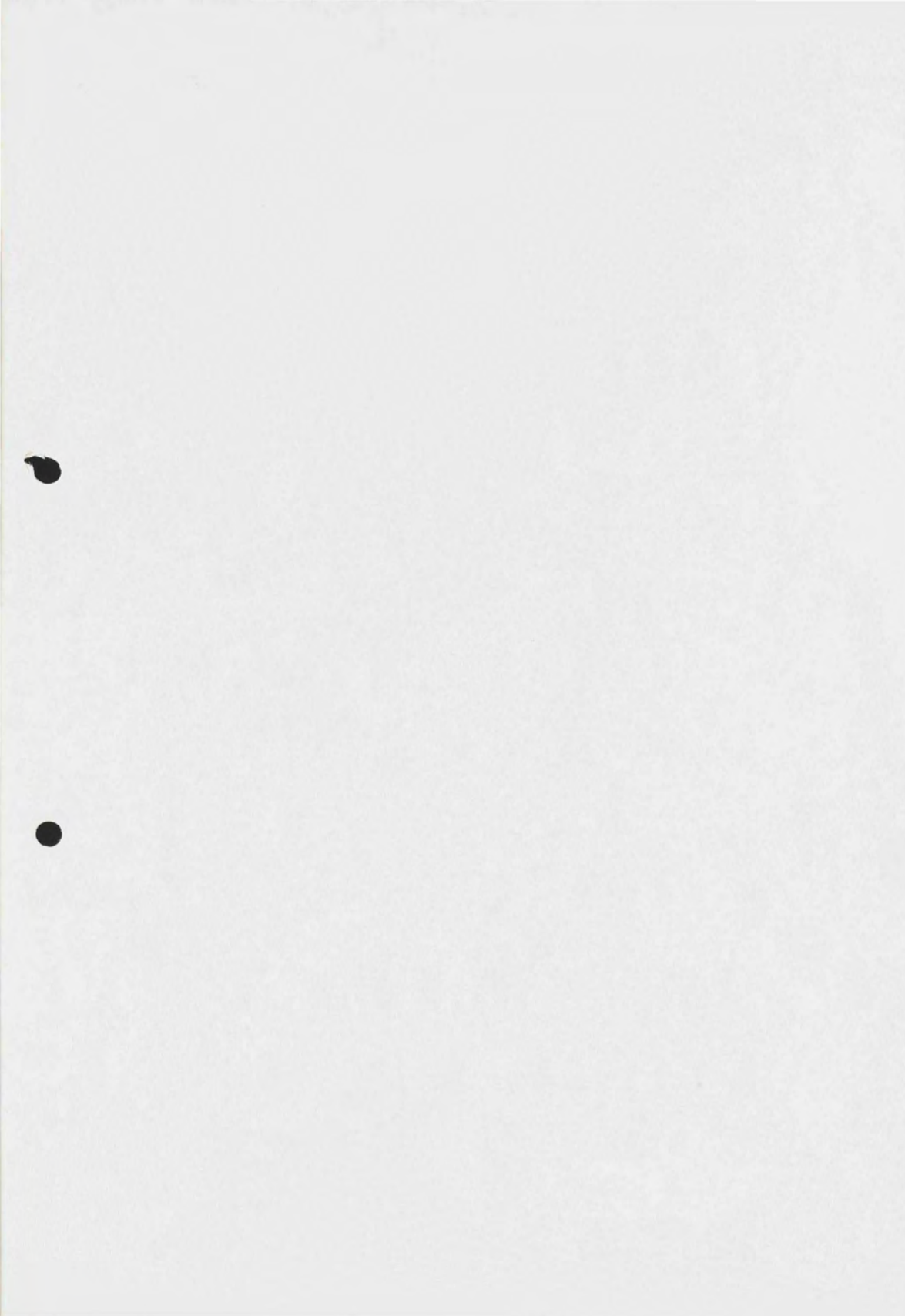
In het LOS-blad wordt steeds aandacht geschonken aan de belangrijkste ontwikkelingen in de buurten, die het LOS adviseert, maar ook aan de ontwikkelingen in het rijksoverheidsbeleid.

Door middel van een donatie van § 23,50 per jaar verzekert u zich van toezending van het LOS-blad en daarmee van uiterst actuele informatie over het stadsvernieuwingbeleid en acties van bewoners daartegen. Tevens blijft u via rubrieken regelmatig op de hoogte van belangrijke subsidieregelingen, circulaire's, wetten, nota's en nieuwe publikaties. Een proefnummer wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Bovenstaande publikaties zijn verkrijgbaar bij het LOS, Oudegracht 86, 1811 CM Alkmaar, tel. 072-177137.

Na ontvangst van de bestelling wordt een accept-girokaart toegezonden; het materiaal wordt toegezonden na betaling.

son

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

HSA001000007

TijdschriftenMo

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354

Samenstelling:
Greet Hettinga
Charlotte Krop
Maarten Snel
Wil van de Leur